

**DAUGAVPILS UNIVERSITĀTE
HUMANITĀRO UN SOCIĀLO ZINĀTŅU INSTITŪTS
SOCIĀLO ZINĀTŅU FAKULTĀTE**

*

**DAUGAVPILS UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES
FACULTY OF SOCIAL SCIENCES**

17. starptautiskās zinātniskās konferences

**SOCIĀLĀS ZINĀTNES
REĢIŅĀLAJAI ATTĪSTĪBAI 2022**

TĒZES

*

***ABSTRACTS of
the 17th International Academic Conference***

**SOCIAL SCIENCES FOR
REGIONAL DEVELOPMENT 2022**

SZF

**DAUGAVPILS UNIVERSITĀTES
AKADĒMISKAIS APGĀDS „SAULE”**

2022

DAUGAVPILS
14.10.2022.–15.10.2022.

17. starptautiskā zinātniskā konference
„Sociālās zinātnes reģionālajai attīstībai 2022”

Konference norisināsies attālināti, izmantojot Zoom

*

17th International Academic Conference
“Social Sciences for Regional Development 2022”

The conference will be held remotely using Zoom (Helsinki time)

PROGRAMMAS KOMITEJA

Prof., Dr.sc.soc. **V.Meņšikovs** (Daugavpils Universitāte, Latvija) – komitejas priekšsēdētājs

Prof., PhD **Dz.Iliško** (Daugavpils Universitāte, Latvija) – komitejas priekšsēdētāja vietniece

Prof., Dr.iur. **J.Teivāns-Treinovskis** (Daugavpils Universitāte, Latvija) – komitejas priekšsēdētāja vietnieks

Asoc.prof., Dr.oec. **L.Aleksejeva** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Vadošais pētnieks, PhD **A.Aslands** (Norvēģijas pilsētu un reģionālo pētījumu institūts, Norvēģija)

Doc., Dr.oec. **J.Baltgailis** (Transporta un sakaru institūts, Latvija)

Asoc. prof., Dr.sc.soc. **B.Bela** (Latvijas Universitāte, Latvija)

Prof., Dr.oec. **G.Bedianašvili** (Eiropas Universitāte, Ivane Javakhišvili vārdā nosaukta Valsts universitāte Tbilisi, Gruzija)

Dr. **A.Betlej** (Jāņa Pāvila II Ļubļinas Katoļu universitāte, Polija)

Prof., Dr.paed. **J.Davidova** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Asoc. prof., Dr. **S.Drežģics** (Rijekas Universitāte, Horvātija)

Prof., Dr. **S.Hilķevičs** (Ventspils Augstskola, Latvija)

Prof., Dr. **M.Hitov** (Valsts un pasaules ekonomikas universitāte, Bulgārija)

PhD **A.Ignasiaka-Šulca** (Nikolaja Kopernika Universitāte Toruņā, Polija)

Vadošā pētniece, Dr. oec. **E.Jermolajeva** (Latvijas Biozinātņu un Tehnoloģiju Universitāte, Latvija)

Prof., Dr.psych. **I.Kokina** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Vadošā pētniece, Dr.oec. **V.Komarova** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Asoc. prof., PhD **S.Kučerenko** (Perejaslava Grigorija Skovorodas vārdā nosaukta universitāte, Ukraina)

Prof., Dr.oec. **M.Kvarachelija** (Ekonomikas institūts, Gruzija)

PhD **J.Kazmiercziks** (Poznaņas Ekonomikas un uzņēmējdarbības universitāte, Polija)

Vadošā pētniece, Dr.oec. **O.Lavriņenko** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Prof., Dr.hab.sc.soc. **A.Matulionis** (Lietuvas Sociālo pētījumu centrs, Lietuva)

Prof., Dr.phil. **M.Navajņaja** (Nacionālā dzīvības un vides zinātņu universitāte, Ukraina)

PhD **V.Nikolajevskis** (V.N.Karanzina vārdā nosauktā Harkovas Nacionālā universitāte, Ukraina)

Tiesnesis, Dr.iur. **J.Neimanis** (Latvijas Republikas Satversmes tiesa, Latvija)

Pētniece, Dr.psych. **M.Nesterova** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Doc., Dr.paed. **I.Ostrovskā** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Prof., Dr.sc.soc. **S.Partickis** (Ļubļinas Katoļu universitāte, Polija)

Prof., Dr. **M.Piotrovska-Tribule** (Varšavas Valsts aizsardzības universitāte, Polija)

Akadēmiķe, Prof., Dr.hab.oec. **B.Rivža** (Latvijas Zinātņu akadēmija, Latvijas Lauksaimniecības universitāte, Latvija)

Asoc. prof., Dr.psych. **A.Ruža** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Pētniece, Dr.oec. **O.Ruža** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Prof., Dr.oec. **J.Saulītis** (Rīgas Tehniskā universitāte, Latvija)

Prof., Dr.oec. **A.Simakhova** (Nacionālā aviācijas universitāte, Ukraina)

Asoc. prof., Dr.hist. **H.Soms** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Prof., Dr.theol. **A.Stašulāne** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Vadošā pētniece, Dr.oec. **V.Šipilova** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Prof., Dr.sc.soc. **M.J.Šoutena** (Beiras Interior Universitāte, Portugāle)

Dr.iur. **V.Tumalavičius** (Daugavpils Universitāte, Latvija, Lietuvas Jonasa Žemaitisa militārā akadēmija, Lietuva)

Prof., Dr. **M.Tvaronavičiene** (Daugavpils Universitāte, Latvija, Lietuvas Jonasa Žemaitisa militārā akadēmija, Lietuva)

Prof., Dr. **G.Volska** (Nikolaja Kopernika Toruņas Universitāte, Polija)

Prof., Dr.habil.paed., Dr.habil.psych. **A.Vorobjovs** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Prof., Dr.iur. **V.Zahars** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

RĪCĪBAS KOMITEJA

Vadošā pētniece, Dr.oec. **O.Lavriņenko** (Daugavpils Universitāte, Latvija) –
rīcības komitejas priekšsēdētāja

Vadošā pētniece, Dr.oec. **V.Šipilova** (Daugavpils Universitāte, Latvija) – rīcības
komitejas priekšsēdētājas vietniece

Asoc.prof., Dr.oec. **L.Aleksejeva** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Asoc.prof., Dr.oec. **A.Čaplinska** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Vadošā pētniece, Dr.oec. **A.Daņileviča** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Dr.iur. **A.Matvejevs** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Doc., Dr.paed. **I.Ostrovskā** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

Asoc. prof., Dr.psych. **A.Ruža** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

TEHNISKAIS SEKRETARIĀTS

DU HSZI Lietvedības sekretāre **E.Kamarūta** (Daugavpils Universitāte,
Latvija) – tehniskā sekretariāta priekšsēdētāja;

Mg.psych. **Dz.Dronka** (Daugavpils Universitāte, Latvija)

ACADEMIC COMMITTEE

- Prof., Dr.sc.soc. **V.Meņšikovs** (Daugavpils University, Latvia) – chair of committee
- Prof., PhD **Dz.Iliško** (Daugavpils University, Latvia) – vice-chair of committee
- Prof., Dr.iur. **J.Teivāns-Treinovskis** (Daugavpils University, Latvia) – vice-chair of committee
- Assoc.prof., Dr.oec. **L.Aleksejeva** (Daugavpils University, Latvia)
- Senior researcher, PhD **A.Aasland** (Norwegian Institute for Urban and Regional Research, Norway)
- Doc., Dr.oec. **J.Baltgailis** (Transport and Telecommunication Institute, Latvia)
- Assoc.prof., Dr.sc.soc. **B.Bela** (University of Latvia, Latvia)
- Prof., Dr.oec. **G.Bedianashvili** (European University, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Georgia)
- Dr. **A.Betlej** (The John Paul II Catholic University of Lublin, Poland)
- Prof., Dr.paed. **J.Davidova** (Daugavpils University, Latvia)
- Assoc.prof., Dr. **S.Drezgic** (University of Rijeka, Croatia)
- Prof., Dr. **S.Hilķevičs** (Ventspils University of Applied Sciences, Latvia)
- Prof., Dr. **M.Hitov** (University of National and World Economy, Bulgaria)
- PhD **A.Ignasiak-Szule** (Nicolaus Copernicus University in Torun, Poland)
- Assoc.prof., Dr.oec. **E.Jermolajeva** (Latvia University of Life Sciences and Technologies, Latvia)
- Prof., Dr.psych. **I.Kokina** (Daugavpils University, Latvia)
- Senior researcher, Dr.oec. **V.Komarova** (Daugavpils University, Latvia)
- Doc., Dr. **S.Kucherenko** (Pereyaslav-Khmelnytsky Hryhoriy Skovoroda State Pedagogical University, Ukraine)
- Prof., Dr.oec. **M.Kvaracxelia** (The Economic Institute, Georgia)
- PhD **J.Kazmierczyk** (Poznan University of Economics and Business, Poland)
- Senior researcher, Dr.oec. **O.Lavriņenko** (Daugavpils University, Latvia)
- Prof., Dr.hab.sc.soc. **A.Matulionis** (Lithuanian Social Research Centre, Lithuania)
- Prof., Dr.phil. **M. Navalna** (National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine)
- PhD **V.Nikolayevskyy** (V.N. Karanzin Kharkiv National University, Ukraine)
- Judge, Dr.iur. **J.Neimanis** (Constitutional Court of the Republic of Latvia, Latvia)
- Researcher, Dr.psych. **M.Nesterova** (Daugavpils University, Latvia)
- Doc., Dr.paed. **I.Ostrovskā** (Daugavpils University, Latvia)
- Prof., Dr.sc.soc. **S.Partycki** (The John Paul II Catholic University of Lublin, Poland)
- Prof., Dr. **M.Piotrowska-Trybull** (War Studies University in Warsaw, Poland)

Academician, Prof., Dr.hab.oec. **B.Rivža** (Latvian Academy of Sciences, Latvia
University of Life Sciences and Technologies, Latvia)
Asoc.prof., Dr.psych. **A.Ruža** (Daugavpils University, Latvia)
Researcher, Dr.oec. **O.Ruža** (Daugavpils University, Latvia)
Prof., Dr.oec. **J.Saulītis** (Riga Technical University, Latvia)
Asoc.prof. **A.Simakhova** (National Aviation University, Ukraine)
Asoc.prof., Dr.hist. **H.Soms** (Daugavpils University, Latvia)
Prof., Dr.theol. **A.Stašulāne** (Daugavpils University, Latvia)
Senior researcher, Dr.oec. **V.Šipilova** (Daugavpils University, Latvia)
Prof., Dr.sc.soc. **M.J.Schouten** (University of Beira Interior, Portugal)
Dr.iur. **V.Tumalavičius** (Daugavpils University, Latvia, The General Jonas
Žemaitis Military Academy of Lithuania, Lithuania)
Prof., Dr. **M.Tvaronavičiene** (Daugavpils University, Latvia, The General Jonas
Žemaitis Military Academy of Lithuania, Lithuania)
Prof., Dr.habil.paed., Dr.habil.psych. **A.Vorobjovs** (Daugavpils University,
Latvia)
Prof., Dr. **G.Wolska** (Nicolaus Copernicus University, Poland)
Prof., Dr.iur. **V.Zahars** (Daugavpils University, Latvia)

ORGANIZING COMMITTEE

Senior researcher, Dr.oec. **O.Lavriņenko** (Daugavpils University, Latvia) –
chair of organizing committee
Senior researcher, Dr.oec. **V.Šipilova** (Daugavpils University, Latvia) – vice-
chair of organizing committee
Associate Professor, Dr.oec. **L.Aleksejeva** (Daugavpils University, Latvia)
Doc., Dr.oec. **A.Čaplinska** (Daugavpils University, Latvia)
Senior researcher, Dr.oec. **A.Daniļeviča** (Daugavpils University, Latvia)
Dr.iur. **A.Matvejevs** (Daugavpils University, Latvia)
Doc., Dr.paed. **I.Ostrovskā** (Daugavpils University, Latvia)
Associate Professor, Dr.psych. **A.Ruža** (Daugavpils University, Latvia)

TECHNICAL SECRETARIAT

Secretary of the Institute of Humanities and Social Sciences **E.Kamarūta**
(Daugavpils University, Latvia) – chair of the technical secretariat;
Mg.psych. **Dz.Dronka** (Daugavpils University, Latvia)

PLENĀRSĒDE / PLENARY SESSION

Givi Bedianashvili (GEORGIA)

UNCERTAINTY AND CHALLENGES OF SMALL COUNTRIES IN MODERN CONDITIONS OF GLOBALIZATION

World civilization is characterized by a particularly high degree of uncertainty, which is caused by the processes taking place in various spheres of society, the range of action which goes beyond the boundaries of one particular sphere and often becomes the cause of significant periodic crisis shock in other spheres. It should be noted that such problems can arise in any area of the socio-economic system of the respective country and require the active action of the state, it gives a special role to the public (state) sector, especially in a small country. Here, first of all, ensuring macroeconomic stability, supporting the population and business, and stimulating the effective operation of the healthcare system are highlighted here. It should be considered that in the situation before the pandemic, in general, all states had to focus on solving such problems and tasks as economic growth, development of the private sector, use of the innovative factor in the economy, etc. But modern globalization makes it necessary to look differently at the characteristics of small countries, the main determining factors of their economic growth. The practical manifestation of these peculiarities of small countries occurs in crisis situations when the role of the state in the process of regulating various spheres of society's life increases significantly. For small countries, the quality of institutions and the efficiency of their functioning play an important role. An essential determinant for small countries is the specificity of the respective national culture, which is reflected in the behavior of people both in entrepreneurial activities and in the public sector. The state sector should be responsible for an active policy focused on the long-term sustainability of society with the involvement of the institutional factor.

Key words: modern globalization, insecurity, determinants of economic growth of small countries, innovative factors, peculiarities of their national culture.

**Alina Betlej, Bartosz Józwiak, Andrzej Pietrzak, Lech E. Gruszecki
(POLAND)**

INFLUENCE OF RELIGIOUS FAITH ON ECONOMIC GROWTH AND THE ENVIRONMENT. AN INTERDISCIPLINARY APPROACH

Religious faith, which is expressed both by beliefs concerning the so-called supernatural sphere and by participation in religious services, has a significant influence on all forms of human activity. Investigation of its influence on different spheres of social activity embedded in specific cultural contexts needs an interdisciplinary approach. The Authors develop a theoretical model of causal relationships between religious faith, economic growth, and environmental degradation. The analysis is framed within sociological, economical and theological theories of explanation how an increase in belief in heaven and hell fosters to care for the environment, while the higher intensity of formal religious acts involving attendance at religious services, with the belief in heaven and hell remaining at the same level, reduces pro-environmental behaviors. The results are based on the models that use the environmental Kuznets curve and the studies concerning the relation between religiosity and economic growth.

Ryshardas Burda (LITHUANIA)

CHANGES IN THE CONCEPT OF CORRUPTION IN LITHUANIA

In the scientific literature, much attention is paid to the concept of corruption. It is often pointed out that there are at least three hundred variants of the concepts of corruption. However, not many are significant for social relations. Basically, these are only those that are enshrined in legislation. In Lithuania, the concept of corruption has been legally enshrined in the Law on the Prevention of Corruption since 2002. However, even in the first version, the concept of corruption was interpreted in a broader sense. Acts of corruption included not only bribery, giving a bribe, but also fraud, misappropriation or embezzlement of assets, disclosure of state secrets, disclosure of industrial, commercial or banking secrets, abuse of trust in commercial, economic or financial activities, violation of public procurement procedures, submission of knowingly false data on income or profits, money laundering, preventing the voter from using elections or the right to referendum, smuggling, etc. There were disputes in the scientific community about the validity of classifying economic and financial crimes as acts of corruption. However, the new version of the Law on the Prevention of Corruption from 2021 not only did not reduce the types of crimes in the concept of corruption, but also expanded it. However, she refused a direct reference to the economic nature. The main change can be considered the inclusion of

administrative offenses in the concept of corruption. Violation of the legislation of a corrupt nature – an administrative offense, violation of labor duties or official misconduct committed through abuse of power and direct or indirect benefit for oneself or another person, as well as a criminal act of a corrupt nature. This change brings the legislator closer to disciplinary violations, which raises quite a few methodological, ethical and philosophical scientific questions. *Key words:* corruption, corruption crimes, concept of corruption, criminal law, criminology, corruption prevention.

Sergejs Hilkevics, Sandra Jekabsone (LATVIA)

LATVIAN ECONOMY DEVELOPMENT TRENDS

This report is devoted to the review of Latvian economy development during the last 30 years from 1991, when Latvian independence was restored, until now, year 2022, when Covid-19 pandemic and Russia –Ukraine war shocked world, European and Latvian economies. After USSR collapsed in 1991, Latvian economy followed to standard after crisis scenario – stabilization, reorganization, growth. Period of Latvian economy stabilization take 4 years – comparing with the previous year Latvian GDP decreased at 1991 by 10.4%, at 1992 by 34.9%, at 1993 by 10.4%. Period of Latvian economy reorganization take approximately 10 years until Latvia successfully joined EU in 2004. Period of Latvian economy growth started at 2004 and first three years of it 2004–2007 were years of rapid GDP growth and fast economic development. From 2008 to 2011, Latvia's economy experienced the first economic crisis. During 2011–2016 economic recovery take place and growth and development period 2017–2022 was interrupted by the recession caused by COVID and Russia-Ukraine war. The present time is time of high economic and political risks and unstable economic situation in the world in general, Europe and Latvia. Energetic and food crisis in the world, stagflation in the USA and Europe, sanction wars, chaos at financial markets sufficiently increase the degree of uncertainty of economic forecasts. Nevertheless, several economic forecasts by World Bank, International Monetary Fund and other international organizations were published during last time, which include the consideration of Latvian economy development trends. We consider several different forecasts of Latvian economy development, compare them with our own evaluations, discuss several aspects of Latvian new economy and make some conclusions on Latvian economy development trends.

Key words: Latvian economy, macroeconomic models, DSGE models, numerical methods.

Dzintra Iliško, Jeļena Badjanova, Svetlana Ignatjeva (LATVIA)

STUDENTS' STRESS RESILIENCE AND SELF-CARE STRATEGIES DURING THE SECOND WAVE OF COVID-19 PANDEMIC

The COVID-19 pandemic dramatically has changed the way we live. Pandemic had a profound effect on the general healthcare system and Higher Education and caused consequences not only in regards to health issues but on economic, political, social and educational systems. Educational institutions were forced to change procedures and format of learning process. Therefore the pandemic has influenced a psychological well-being of university students and caused anxiety and stress among majority of students. Students experienced high levels of psychological stress during the pandemic, since Covid 19 pandemic has disrupted education causing distress among students. Not all university curricula teach self-care skills, therefore this study aims to identify self-care strategies used by the students during the pandemic. The aim of this study is to identify self-care strategies that could help students not only to cope with adverse effects of the current pandemic but also to enhance students' resilience in similar disasters in the future. Self-help includes complex physical, psychological, mental and mental activities that an individual performs with the aim of maintaining or improving his physical and psychological well-being and promoting personal growth. Self-care strategies are a self-regulated, conscious and goal-oriented activities of an individual. Universities need to identify ways to enhance students' adaptability skills what will enable them to cope with crises in similar situations.

Key words: pandemic, self-care strategies, stress resilience, higher education.

Maryna Navalna, Nataliia Kostusiak (UKRAINE)

UKRAINIAN MEDIA DURING THE WAR

In the information warfare with Russia, culture plays an important role, because one of the main theses of Russian propaganda is that there is no Ukrainian identity, and everything Ukrainian was created by the communist government of the beginning of the XX century. The study analyzed news websites that debunk Russian fakes about the situation at the front, how Ukrainian media in the field of culture changed the vector of their work, adapting to the conditions of the information warfare. The editorial policy has changed significantly. Now more meticulous fact-checking takes place, as Russian propaganda works even more inventively. Media workers carefully review the profiles of organizations that offer help, – sometimes they may be genuine volunteers, and sometimes they may be fake. War is a tough challenge for any business, and even more so for

independent online media. Most of them received income and paid for the work of journalists with advertisements or subscriber subscriptions. However, in wartime, these resources are limited.

Key words: media, war, social problems, fakes, propaganda, advertising.

Valeriy Nikolayevskyy, Viktoriia Omelchenko (UKRAINE)

**CONCEPT OF INFORMATION SECURITY:
SOME RESULTS OF THEORETICAL AND CONTENT-ANALYSIS
IN ENCYCLOPEDIA SPACE**

Authors deal with the results of analysis of concept “information security” and some other concepts and terms connected to which are contained in dictionaries, encyclopedias and vocabularies in social sciences and humanities (sociology, media, communication, informatics), published in Ukrainian, English, Russian (n = 251, 1937–2021). According to the content-analysis’ results this concept is actually absent in 100 analyzed Sociology dictionaries/encyclopedias: we found “information security” only in two of them. And it is present only in 19% o 151 analyzed dictionaries/encyclopedias in media, communication and informatics. The authors propose their own definition of the concept “information security” as state, regulatory process and social institute focused on maintaining of homeostasis between the production of authentic senses and flows of informational interventions in the society’s information space. Effective ensuring of mass media (information security) involves, in addition to the obvious solution of applied tasks, the integration of various security subsystems into a single system. An integral approach to ensuring information security could be effective and adequate, and therefore promising, assuming the continuity of this process in time and space. However, the effectiveness of this approach directly depends on the development of infrastructure, technical means, significant intellectual and material resources.

Marzena Piotrowska-Trybull, Stanisław Sirko (POLAND)

**PERCEIVING THE CHARACTERISTICS OF THE ARMED FORCES
FROM AN ORGANISATIONAL STANDPOINT**

The armed forces are a complex system consisting of many elements deployed in the national territory. Military units are community-embedded, perform tasks for the security and defence of the state. To carry out these tasks, personnel/soldiers and military personnel with certain competencies are needed. Not only the armed forces, but also the public should be involved in state security and

defence activities. The preamble to the Law on Defence of the Fatherland emphasises that the duty to protect the Fatherland is incumbent on all citizens of the Republic, as the matters of defence should be of interest to the entire community (Journal of Laws 2022 item 655, Law of March 11, 2022 on Defence of the Fatherland). Hence, maintaining and developing relationships between military units and the community is important from the perspective of building state resilience and readiness to respond to threats. The activity of the armed forces and its social perception, but also personnel policy and conducted promotional activities are elements which, from the perspective of the labour market, are important factors influencing the image of the army in society and determining the interest in service and work in the army. In this context, the authors decided to investigate how the armed forces are perceived by society and which factors influence the interest in military service and work in the army.

Anastasiia Simakhova (UKRAINE)

POSTWAR SOCIALITY: PERSPECTIVES FOR UKRAINE AND EUROPE

The full-scale war that began in Ukraine on February 24, 2022, became a challenge for Ukrainian and European society, outlining social problems. The impact of the war on the social sphere is felt not only in Ukraine, but also in European countries that have accepted many refugees and have to transform their social system, in particular the labor market. The war in Ukraine caused many problems on a pan-European scale: death and maiming of people, demographic crisis, security crisis, migration crisis, economic crisis, energy crisis, environmental crisis, problem of food and supply of goods. It is obvious that a new postwar sociality is beginning to emerge in Ukraine and Europe. The purpose of this study is to investigate how sociality changed as a result of the war, to identify the main features of postwar sociality and its prospects for Ukraine and Europe. The transformation of the labor market, taking into account the development of non-traditional forms of employment, new approaches to the consumption of energy resources at the level of households and businesses, and the provision of social housing for the war-affected population are relevant aspects of postwar sociality. The new postwar sociality will be characterized by the social cohesion of the population, a coherence of the interests of different segments of the population, as well as corporate and state development strategies; an increase in the level of social justice, social solidarity, and social optimism. The standard of living will increase due to the attraction of investment for social programs, reconstruction of infrastructure and social housing, modernization of the economy.

Henrihs Soms (LATVIJA)

**UKRAINAS TĒMA LATGALES INFORMATĪVAJĀ TĒLPĀ:
VĒSTURISKĀ DIMENSIJA UN MŪSDIENAS**

Prezentācijas pamatā ir autora veidotās datu bāzes “Latgales Dati” informācija, kas datorizētā veidā tiek uzkrāta kopš 1993. gada. Datu bāzē tika veikta materiālu atlase par Ukrainas tēmu. Publiski prezentācijas tēmas materiāliem pašreiz ir pieejami <http://latgalesdati.du.lv/temati/2023-ukrainas-tema-latgales-informativaja-telpa-informacijas-vesturiska-dimensija-un-musdienas>

Nosacīti informāciju var sagrupēt pa periodiem: Latvijas Republikas laiks (1920–1940), padomju laiks (1940–1990), atjaunotās Latvijas Republikas laiks (kopš 1990). Pēdējā periodā atsevišķi minami notikumi pēc 2022. gada 24. februāra. Pēc satura informācija iedalāma – notikumi dažādās dzīves jomās (ekonomika, politika, kultūra, sports u.c.) un biogrāfiskas ziņas par personām (saimnieciskie darbinieki, militārpersonas, sportisti, izglītības u.c. darbinieki), kas saistītas ar Ukrainu.

Anita Stasulane (LATVIA)

**CONTROVERSIES AND DEBATES ABOUT THE MEASURING
RELIGIOUS BELONGING IN LATVIA**

As religion is a multi-dimensional phenomenon, various approaches have also been used in Latvia for measuring religious belonging and religiousness. Talking about religion, most frequently a person's religious affiliation is the subject of research, however, due to the different ways the questions are framed, different responses can be received from respondents: the answers to open-ended questions will differ from closed-ended questions. The terminology which is used in the formulation of questions is also important. Furthermore, it is also influenced by socio-political aspects. The measurement of religious belonging has been undertaken with various political goals in mind in different historical periods in Latvia, e.g., tsarist Russia was interested in an increasing number of Orthodox believers, while the Soviet authorities tried to achieve a reduction in the number of believers. Today official religious statistics published by the Central Statistical Bureau of Latvia is obtained from the Office of Religious Affairs of the Ministry of Justice. However, the data only concerns religious organizations, not individual members. Currently the major controversy concerns whether data on individuals' religious affiliation should or should not be collected in surveys conducted by the Central Statistical Bureau. The issue centers on the question being potentially sensitive, similarly to ethnic belonging. On the other hand, it must be noted that in Latvia, there are no religious conflicts, and leaders of the

major religious denominations maintain positive relationships, hence, there are few risks that revealing religious denomination could cause any potential harm to the respondents.

Viktorija Šipilova, Vladimirs Meņšikovs, Jurijs Baltgailis (LATVIA)

INSTITUTIONAL ENVIRONMENT OF BANKS IN THE CONTEXT OF CLIMATE CHANGE AND RISKS

Financial sector is a subject for effects from climate change. In this context, development of sustainable financial sector become topical issue. According to scientific literature, banks have special role in the process of development of sustainable financial sector, because they are able to generate private investments for environmental and consequent socio-economic challenges. The authors emphasize that the role of banks in development of sustainable financial sector appears in three areas presented within scientific literature – practices for assessment of climate risks, regulatory framework that takes into account climate change and climate risks, corporate social responsibility. Effects of climate change are expected to be unfavourable for financial sector. Particularly, climate change may appear as cascading risks, which may worsen soundness of banks. Thus, special attention has to be devoted to timely adjustments of institutional environment of banks according to climate change and climate risks. Institutional environment of banks is complex phenomenon, which relates to economy, society, public sector, legislation, technologies and consists from variety of factors. Given possible effects from climate change on financial sector, it is topical to understand, which accents appear for each factor of institutional environment of banks due to climate risks. The authors conclude that new accents appear for factors of institutional environment of banks due to climate change and risks as well as offer additional factors such as regulatory framework for banks in terms of climate change, social responsibility of banks related to climate change as well as application of financial instruments for development of technologies for solving environmental issues. Complex considering of institutional environment of banks in the context of climate change is rarely presented in studies what ensures the novelty of the present research.

Key words: sustainable financial sector, institutional environment of banks, climate change and climate risks, ecological economics.

Presentation is based on the authors' article published in scientific journal of the Institute of Humanities and Social Sciences of Daugavpils University:

Šipilova V., Menshikov V., Baltgailis J. (2022) Adjusting institutional environment of banks to climate change and risks. *Sociālo Zinātņu Vēstnesis / Social Sciences Bulletin*, 34(1): 7–25. [https://doi.org/10.9770/szv.2022.1\(1\)](https://doi.org/10.9770/szv.2022.1(1))

Manuela Tvaronavičienė (LITHUANIA)

MAIN MACROECONOMIC TRENDS OF LITHUANIA AND LATVIA IN THE NEAREST YEARS: WHAT CAN BE EXPECTED?

Several decades Lithuania and Latvia, together with other European countries enjoyed gradual economic growth, which has brought sufficiently high level of wellbeing and overall quality of life. Invasion of Russia to Ukraine has changed the political and economic landscape dramatically. Currently Lithuania and Latvia encounter threats of significant economic hardship triggered by skyrocketing prices of natural gas and electricity. In this dramatic context a natural question arises about the further macroeconomic development trends, since we wonder how bad the nearest future could be, how businesses, households and governments. According Euromonitor International forecasts, real GDP per capita in 2022 the third quarter in Lithuania will be 0,790 percent, and in Latvia 0.620; respectively in 2022 the fourth quarter Lithuania will encounter (minus) 0,600 percent decline, and Latvia's real GDP per capita grow will diminish to 0,120 percent. This forecast is being done in *ceteris paribus* conditions. In case of global stagflation conditions, (which are characterized by economic stagnation and high inflation), it is forecasted that Lithuania would encounter downturn of 7,40 percent, and Latvia of 6,90 percent respectively. The drop in the economic growth combined with two digits inflation can cause numerous consequences, such as massive as bankruptcies, layoffs, armies of unemployed, decline in purchasing power; spending structure change, pressure on national budgets, depreciation of currency etc. Borrowing and following indebtedness is almost inevitable consequence in governmental level. All spectrum of those consequences has to be foreseen. The forecasts require focusing on alternative policy implications. The issues of downturn during expected stagflation has to be discussed at national and international levels; all possible solutions formulated by professionals in the area have to be heard and considered. This is the one of the ways towards mitigation of previously not encountered crisis, depth of which is still rather obscure at this moment of time.

**ИССЛЕДОВАНИЯ РАЗНЫХ АСПЕКТОВ ТРУДА НА ПРИМЕРЕ
СТРЕССА НА РАБОТЕ**

Стресс относится к цивилизационным болезням XXI века. Ускоренный темп жизни причиняется к тому, что на каждом шагу люди попадают в стрессовые ситуации. Присутствие стресса крепко связано с неблагоприятным влиянием окружающей среды, высоким уровнем урбанизации и профессиональной активностью. Вид и характер работы играют существенную роль как источник возникновения стресса. Стресс вызывает у работников долгосрочное отсутствие на работе, которое появляется все чаще. Отсутствие сотрудников может быть вызвано трудными условиями труда, нездоровой атмосферой на работе или неудовлетворенностью работой. Физическое и умственное напряжение часто приводит к ухудшению здоровья, которое является причиной отсутствия на работе и многочисленных пропусков по болезни. Главной целью статьи была оценка соотношения, выступающего между уровнем ощущаемого стресса и количеством дней отсутствия на работе. Исследование было связано с выявлением стрессовых факторов, выступающих на работе, как со стороны работников, так и со стороны работодателей. В работе была сформулирована следующая гипотеза: у людей более подвергающихся стрессу характерно чаще отсутствовать на работе. Настоящее исследование является частью исследовательского проекта, касающегося трудоустройства в банках в Польше и России. Эмпирическое исследование было проведено в 2016–2020 годах среди работников банков в Польше и России. Использовано опрос, проведенный на группе 2357 работников банков в Польше и 389 работников в России. Из проведенных исследований возникает, что гипотеза частично оправдалась и ее подтверждено общим индексом стресса (проанализированным методом CRT). Работники (за исключением людей с неэкономическим высшим образованием), которые работали в штаб-квартирах, а также российских отделениях и внутренних структурных подразделениях менее 44,5 часов в неделю и пропустили более 4,5 дня, характеризовались повышенным уровнем стресса. Аналогичное соотношение наблюдалось в случае субиндекса стресса 2 (метод SNAID), измеренного для работников польских операционных отделений до 40 часов в неделю. Стресс на месте работы вызывает, что отсутствие работников появляется чаще и они дольше.

ЦЕННОСТНОЕ ЯДРО ЧЕЛОВЕКА, НАЦИИ, ЦИВИЛИЗАЦИИ

В рамках данного исследования ценности, вслед за А. Баумейстером, понимаются, как субстанции, не существующие в объективном мире, но имеющие значение, детерминируя социальные действия людей (в отличие от животных), наций, цивилизаций. О ценностях трудно договориться, потому что они пропускаются «через себя» и только тогда принимаются (или не принимаются); невозможно заставить человека, нацию, цивилизацию принять какие-либо ценности. Целью данного исследования является попытка эмпирического выявления ценностных доминант в современном мире на макроуровне – уровне наций, чтобы понять, существует ли ценностная основа для выделения в глобальном мире отдельных скоплений наций (потенциально – цивилизаций). Теоретически и методологически данное исследование основывается на парадигме цивилизаций Н. Данилевского, А. Тойнби, С. Хантингтона, а также на теории ценностей – конкретно, на подходе аксиологического трансцендентализма (В. Виндельбанд, Г. Риккерт, М. Шелер). Ценностное ядро задаёт цели человека, нации, цивилизации и проявляется в его / её решениях и действиях; ценностное ядро познаваемо (хотя бы частично, через поиск ценностных доминант), но практически неуправляемо (по крайней мере, в краткосрочной перспективе). Эмпирическая интерпретация ценностей нации в рамках данного исследования основывается на модели шести культурных измерений Г. Хофстеде: дистанцированность народа от власти, индивидуализм, маскулинность, избегание неопределённости, гибкость, потворство желаниям. Объектом исследования являются 94 страны мира, представляющие все континенты планеты. Основным методом исследования является технология Data Mining (разведка, раскопка данных) (в частности, кластерный анализ), основанная на поиске шаблонов (паттернов). Таким образом, в данном исследовании нет гипотезы, а есть исследовательский вопрос: существуют ли вообще в современном мире ценностные доминанты, характерные для целых групп наций (потенциально – цивилизаций) и свидетельствующие о наличии их уникального ценностного ядра? Результаты эмпирического исследования показали: 1) статистически значимыми ценностными детерминантами являются пять из шести культурных измерений Г. Хофстеде (маскулинность исключена из дальнейшего анализа); 2) выборка анализируемых стран мира делится на четыре группы наций со статистически значимо различающимся ценностным ядром, при этом только две из них статистически значимо отличаются от всех остальных групп по крайней мере по 4 из 5 анализируемых ценностей; 3) в первой из вышеупомянутых групп легко угадывается западная цивилизация (по А. Тойнби – единственное на момент середины XX века

общество, имеющее форму цивилизации, 20-ой по счёту в истории человечества), ценностное ядро которой составляет сравнительно малая дистанцированность народа от власти, высокий уровень индивидуализма, низкий уровень избегания неопределённости и средний уровень гибкости (эту группу составляют 15 стран из 94 – США, Канада, Австралия, страны Западной и Северной Европы); 4) для второй группы наций, отличающейся от всех остальных групп, характерен средний (но статистически значимо отличающийся от всех остальных групп) уровень дистанцированности народа от власти, индивидуализма и потворства желаниям, но сравнительно высокий уровень избегания неопределённости (эту группу составляют 17 стран из 94 – в основном страны Центральной, Восточной и Южной Европы, в т.ч. Латвия и Литва) – т.е., ценностное ядро этой группы составляет умеренность и определённость; 5) две другие группы наций пересекаются между собой той частью ценностного ядра, которое состоит из высокого уровня дистанцированности народа от власти, низкого уровня индивидуализма и среднего уровня избегания неопределённости (это у них общее), но статистически значимо отличаются друг от друга по уровню гибкости (у первой группы он – самый высокий из всех групп) и потворства желаниям (у первой группы он также самый низкий из всех групп); к первой из этих групп относятся страны бывшего СССР (в т.ч. Украина и Россия), некоторые страны Юго-Восточной Европы, Китай, Индия, ко второй – мусульманские страны Ближнего Востока, страны Африки и Южной Америки. Таким образом, можно утверждать, что в современном мире существуют ценностные доминанты, характерные для целых групп наций (потенциально – цивилизаций) и свидетельствующие о наличии их уникального ценностного ядра, состоящего, главным образом, из «сплава» двух ценностей, расположенных на шкале дистанцированности народа от власти и индивидуализма-коллективизма (большая дистанцированность народа от власти в основном идёт рука об руку с низким уровнем индивидуализма: $r = -0,692$, $p = 0,000$). Автор полагает, что несовпадение именно по этой паре ценностей является одной из ключевых детерминант непримиримости цивилизаций: индивидуалистического + демократического Северо-Запада и коллективистского + патерналистского Юго-Востока, между которыми находится умеренная «промежуточная цивилизация» (термин А. Тойнби) в качестве арены для выяснения отношений (по замечанию А. Тойнби, «не самая почётная роль») более радикальных, фундаментально противостоящих друг другу цивилизаций.

ОСОБЕННОСТИ СТИМУЛИРОВАНИЯ УСТОЙЧИВОГО РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ

Образовавшееся распределение ресурсов в Украине, включая процесс децентрализации, следует рассматривать как потенциал для трансформации региональной экономической структуры, движущую силу реформирования территориального пространства, формирования нового центра регионального развития и переход к инклюзивной модели регионального развития, между разными бизнес-структурами. Только при условии структурной модернизации экономики, повышения конкурентоспособности базовых отраслей, увеличения доли альтернативных отраслей, корректировки структуры занятости, создания рабочих мест, восстановления региональной среды, реализация этих мер должна способствовать устойчивому развитию региональной экономики.

Несмотря на большой объем работ по этой теме, проблема стимулирования устойчивого социально-экономического развития региона все еще существует, когда центральная власть передает часть своих финансовых ресурсов и полномочий на уровень регионального и местного самоуправления. Она еще не полностью изучена и необходимы дополнительные исследования. Украине выгодно сформулировать эффективные методы стимулирования регионального социально-экономического развития на основе финансовой децентрализации. Целью исследования является анализ особенностей стимулирования устойчивого регионального развития; Практическое значение полученных результатов заключается в том, что с помощью бюджетных инструментов реализация предложений по стимулированию устойчивого социально-экономического развития в Украине будет способствовать решению неотложных проблем увеличения поступлений местных бюджетов и повышения благосостояния регионов. Зрелые методы обеспечения подотчетности и финансового контроля в содействии устойчивому региональному социально-экономическому развитию могут обеспечить постепенную реализацию этих функций: от соглашений о юридическом контроле между сторонами до многосторонней поддержки добровольных обязательств на основе доверия. Выводы: систематизация научных взглядов в стране и за рубежом указывает на то, что фискальная децентрализация в широком смысле предусматривает децентрализацию больших полномочий местным органам власти для обеспечения того, чтобы местные общины могли принимать решения относительно доходов, расходов и надзора, обеспечивая экономическое и социальное развитие региона. Однако такая форма стимулирования регионального развития имеет очевидные недостатки, и умеренная финансовая децентрализация может способствовать этому.

SOCIOLOĢIJA, VADĪBZINĀTNE, SOCIĀLĀ PSIHOLOĢIJA / SOCIOLOGY, MANAGEMENT, SOCIAL PSYCHOLOGY

Zigmārs Atvars, Irēna Kokina (LATVIJA)

LATVIJAS JAUNĀ ZINĀTŅU DOKTORA GRĀDA IEGUVĒJA PROFĪLS (2008–2011)

Darba mērķis ir apkopot un analizēt četrus gadus Latvijas augstākās mācību iestādēs aizstāvēto doktora grāda īpašnieku publiski pieejamos datus laika posmā no 2008.–2011. gadam. Tiek analizēti dati par aizstāvēšanās datumiem, iegūtiem grādiem, mācību iestādēm, dzimumu, darba vadītājiem, recenzentiem, darba apjomu, pavadīto laika posmu no studiju sākšanas brīža līdz promocijas darba aizstāvēšanai, vecumu un iegūtām stipendijām.

Aiga Hudobčēnoka, Dzintra Iliško (LATVIA)

HOW TO SURVIVE IN A POST-PANDEMIC WORLD: SUSTAINABLE COMPETENCIES FOR TEACHERS

Reality of post pandemic world requires teachers to re-evaluate their current competences and to develop a new ones. The aim of this study is to draw on competencies needed for teachers in post pandemic reality. Global shutdowns all over the world made teachers to update their digital competence that become of global importance. Global Pandemic COVID – 19 pushed online learning in a forefront that required teachers to acquire digital skills. Particular attention to teachers' competencies has been placed as a result of educational reforms as well that coincided with the time of pandemic. The aims of education is changing as well and requires new competencies from teachers. Therefore, teachers' competencies need to be redefined in order to be efficient in the work place. Among the competencies required are field competencies, research competencies, lifelong learning competencies, social-cultural competencies, emotional competencies, communication competencies, digital competencies, and adaptive competencies and sustainability competencies. The methodology of the study is focus group interviews with teachers on competencies they consider essential for live and work in post-pandemic world. The competencies are related to the

question: “What and how school needs to teach students?” to be successful in new economy leading to a more sustainable world.

Key worlds: post-pandemic reality, competencies, New Normal.

Olena Isaikina (UKRAINE)

THE IMPACT OF TEAMWORK ON THE EFFECTIVENESS OF THE IMPLEMENTATION OF CORPORATE PROJECTS

Communications are processes related to ensuring timely and appropriate formation, collection, dissemination, storage and final placement of information about the project. Since projects are carried out by people in different functions, often at a considerable distance from each other, the issues of information exchange and coordination of actions are very important. In the course of communications, goals are agreed upon, people's actions are coordinated, problems are identified and resolved, and expectations of project participants are regulated. Starting with formulating the content of the work and ending with risk management and detailed planning, each of the project management methods is essentially one or another way of communication. In the process of communication planning, the information and interactions needed by project participants are determined. Although the need to communicate information to a project exists in all projects, the information needs and methods of information dissemination can vary greatly. An important factor in the success of the project is the identification of the information needs of the project participants and the determination of appropriate means of meeting these needs. Conclusions. Establishing effective communication in the project team involves studying the general (aggregate) information needs of the project participants. In particular, each team member must know exactly what part of the project he is responsible for, what his powers and responsibilities are. When performing project work, team members depend on each other. Coordination of information ensures high efficiency of joint work of project team members. Team members must have information about the current state of the project, which allows timely detection of problems and taking measures to solve them; about decisions made by management, project sponsors and clients, if these decisions concern the project itself or its components. At the same time, only what is “necessary and sufficient” for the success of the project should be taken into account within the framework of project communications management. An excess of information, as well as a lack, negatively affects its effective implementation.

Key words: corporate project, project team, communication, information, management.

**DARBAVIETU PIEVILCĪBAS SAKARĪBA AR DARBINIEKU
PROFESIONĀLO ATTĪSTĪBU:
LATVIJAS VALSTS ROBEŽSARDZES PIEMĒRS**

Pamatojoties uz ilgtspējīgas vadības konceptuālo izpratni ekonomiskās paradigmas ietvaros, darbinieku profesionālās attīstības ilgtspējīgas vadības galamērķis ir konkurētspējīga valsts ar augstu ekonomisko veiktspēju. Šī galamērķa sasniegšanas mehānisms ir sabiedrība, kas mācās, strādājot konkurētspējīgās darbavietās. Līdz ar to empīriskā pētījuma hipotēze ir: darbinieku profesionālās attīstības ilgtspējīgas vadības objekts ir darbavietu pievilcība, kas nosaka darbinieku profesionālās attīstības līmeni. Tas nozīmē, ka reālajā vadības praksē galvenais, ar ko būtu jāstrādā vadītājiem, ir darbavietu pievilcība, bet darbinieku profesionālās attīstības līmenis jau ir funkcija no tās. Šī pētījuma mērķis ir empīriski pārbaudīt izvirzīto hipotēzi uz Latvijas Valsts robežsardzes (LVR) piemēra. Pētījumā izmantotās metodes: Latvijas robežsargu socioloģiskā aptauja (2022. gada maijs, n = 182 cilv., LVR Ludzas (n = 102 cilv.) un Daugavpils (n = 80 cilv.) pārvaldes teritoriālā struktūrvienība) – empīrisko datu iegūšanai, aptaujas datu regresijas analīze – ar nolūku noteikt cēloņsakarību starp pētāmajiem fenomeniem. Pētījuma pamatjēdzieni ir darbavietu pievilcība un darbinieku profesionālā attīstība. Darbavietu pievilcība tiek empīriski interpretēta ar desmit faktoriem, pamatojoties uz N. Amundsona (N. Amundson), M. Korbjēra (M. Corbiere) un V. Neduhas (V. Neduha) izstrādāto metodiku (2006). Savukārt Latvijas robežsargu profesionālās attīstības līmenis šajā pētījumā tika izmērīts, metodoloģiski pamatojoties uz vispārīgo kompetences modeļi (pielāgoto robežsardzes specifikai), ko veido astoņas sastāvdaļas. Abos gadījumos tika aprēķināti kopējie rādītāji: darbavietas kopējā pievilcība un darbinieka profesionālās attīstības līmenis (=kopkompetence). Empīriskās izpētes rezultāti parādīja, ka Latvijas robežsargu profesionālās attīstības līmeni statistiski nozīmīgi nosaka viņu ieņemamais amats – instruktors vai virsnieks (beta-koeficients ir 0,233, p = 0,000) un darbavietas kopējā pievilcība (beta-koeficients ir 0,069, p = 0,000). Savukārt tādi faktori, kā vecums, izglītība, dzīvesvietas tips, ienākums un darba stāžs robežsardzē, teritoriālā struktūrvienība, nenosaka robežsargu profesionālās attīstības līmeni (tika izslēgti no regresijas vienādojuma). Līdz ar to varētu secināt, ka pētījuma hipotēze ir pierādīta, jo darbavietu pievilcība ir tiešām tas faktors, kas – kopā ar ieņemamo amatu – nosaka Latvijas robežsargu profesionālās attīstības līmeni. Bet autori pamēģina nomainīt vietām darbavietas kopējo pievilcību un darbinieka profesionālās attīstības līmeni regresijas analīzē, t.i., likt darbavietas kopējo pievilcību, kā rezultatīvo mainīgo, bet darbinieku profesionālo attīstību un citus faktorus – kā faktormainīgos. Tad regresijas analīzes rezultāti parādīja, ka darbavietu pievilcību Latvijas robežsardzē statistiski nozīmīgi nosaka, pirmkārt,

pašu Latvijas robežsargu profesionālās attīstības līmenis (beta-koeficients ir 2,955, $p = 0,000$) un, otrkārt, viņu vecums (beta-koeficients ir -0,084, $p = 0,002$). Tātad, autori secina, ka, neskatoties uz to, ka darbavieta pievilcība statistiski nozīmīgi nosaka darbinieku profesionālās attīstības līmeni, tomēr ievērojami vairāk pats darbinieku profesionālās attīstības līmenis nosaka darbavieta pievilcību Latvijas Valsts robežsardzē (un var pieņemt, ka ne tikai tur). Citādi runājot, darbavietas pievilcību veido, pirmkārt, pats darbinieks (profesionāli attīstoties, izmantojot sadarbības un apmācības iespējas utt.), nevis organizācijas vadītāji piedāvā to darbiniekiem, kā gatavu produktu. Līdz ar to autori piedāvā jaunu vadībinātnes konceptu – darba vienība (angl. labour unit), kas sastāv no darbavietas un konkrēta darbinieka, neatraujot vienu no otra (piem., A. Kaktiņš instruktora amatā LVR Daugavpils pārvaldes teritoriālajā struktūrvienībā).

Aleksandra Kaczmarek (POLAND)

LEADERSHIP COMPETENCE OF SECURITY SERVICE EXECUTIVES

Undoubtedly, both crisis situations and the resulting crises are particularly difficult events, which are defined as emergency situations. Moreover, a crisis situation may arise, inter alia, because a person disregards emerging threats; does not have the necessary competences to perform certain functions; inadequately monitors changes in the environment; reacts incorrectly to new events that surprise him or her; makes wrong decisions, often not having enough information or, for example, being under strong time pressure; makes mistakes in the communication process. Hence, one of the most important tasks that a person undertakes in crisis situations is decision-making. They are characterised by the fact that they are made under stress, under time pressure, as well as having a high level of responsibility. These conditions can cause people to fall into all sorts of thinking traps, which in turn can contribute to both irrational behaviour and wrong decisions. As a consequence, this can lead to significant loss of life and material damage. Thus, soldiers and officers of various uniformed services should accurately assess the situations in which they find themselves and have the ability to foresee the consequences of their actions. Personnel selection is the most important stage on the way to the proper functioning of any organisation. Getting the right candidates and, in perspective, the members of the organisation will affect the effectiveness of the organisation in the future. This means that the selection of the right people for an organisation, especially those responsible for security, cannot be based on randomness, but must be a choice that allows for the acquisition of personnel that meet precisely defined requirements. This article presents the psychological determinants of human reactions in crisis situations, concerning, among other things,

personality, defence mechanisms or emotional intelligence, influencing the way people behave in crisis situations.

Iveta Katelo (LATVIJA)

ADMINISTRATĪVO PAKALPOJUMU KVALITĀTES NOVĒRTĒŠANAS MODEĻI

Analizējot zinātnisko literatūru, jāsecina, ka pēdējo dažu gadu desmitu laikā pakalpojumu kvalitātes novērtēšanas modeļi ir bijuši praktiķu, uzņēmumu vadītāju un zinātnieku uzmanības centrā, jo sniegto pakalpojumu kvalitāte spēcīgi ietekmē uzņēmumu darbību. Teorētiskā apskata mērķis ir raksturot dažādus pakalpojumu kvalitātes novērtēšanas modeļus un piedāvāt savu problēmas risinājuma variantu. Autore piedāvātais pakalpojumu kvalitātes novērtēšanas modelis ļauj uzņēmuma vai iestādes vadībai identificēt pakalpojumu kvalitātes problēmas, izveidot pakalpojumu kvalitātes uzlabošanas programmu, tādējādi uzlabojot efektivitāti un kopējo sniegumu.

Atslēgvārdi: pakalpojumu novērtēšanas modelis, kvalitāte, pakalpojums.

Dorota Kurek (POLAND)

JOB SATISFACTION AND THE IMAGE OF THE ORGANISATION AS AN EMPLOYER – EXPERIENCE OF POLISH EMPLOYEES

An organisation having a strong brand as an employer is an entity that pays particular attention to the needs of its employees, bearing in mind the changes taking place in its environment – the labour market, including social changes such as generational diversity and the resulting different needs, expectations and attitudes. The dynamism of the environment and the desire to remain on the market, including the implementation of the vision and mission, requires that the workforce include people who feel satisfied with their work. Research into both job satisfaction and the quality of an organisational image is becoming the basis for effective employer branding activities, while shaping job satisfaction and caring for image is not an easy task. There are a number of factors that are not always under the organisation's control; however, conducting regular surveys of employee opinions makes it possible to detect potential correlations, allowing for rational personnel and business decisions. Bearing in mind the importance of both issues – job satisfaction and the image of the organisation as an employer – including the importance of carrying out research enabling a qualitative assessment of these variables, the main aim of this article is to show the relationship between employee satisfaction and the quality of the employer's image. In

addition, taking into account demographic changes and their impact on the labour market, the author has analysed the relationship between gender and generational affiliation and feelings of job satisfaction and views on the quality of the employer's image. The article presents the results of research conducted using the CAWI technique on a sample of 384 employees from Poland in 2022. *Key words:* job satisfaction, image, employer.

Vladimirs Meņšikovs, Oksana Ruža (LATVIA)

ENTREPRENEURIAL TALENT: THE BALTICS IN THE MIRROR OF INTERNATIONAL STUDIES

The aim of this article is to empirically confirm the role of education in shaping and enhancing the role of entrepreneurial talent in the economic development of the Baltic countries. The following tasks were consistently solved: clarifying the relevance of the topic of entrepreneurial talent and reflecting this multifaceted phenomenon in the socio-economic works of contemporary authors, studying the experience of teams of international research projects, where the main or great attention is paid to entrepreneurial talent, then, in a comparative perspective, assessing the role of entrepreneurial talent in the Baltic countries, the most important factors that act both as the most significant positive conditions of its impact on the economic growth of individual countries, and inhibit positive dynamics. The empirical basis for the research was composed of the international research projects, Global Entrepreneurship Monitor (GEM), Global Talent Competitiveness Index (GTGI), the report of the World Economic Forum as well as the authors' own research into student entrepreneurial potential and entrepreneurial universities. Causal analysis and comparative analysis were used as the main research methods. In the course of the research work, the terminology used is clarified in relation to the main subject of the research – entrepreneurial talent as the most important factor in the economic development of countries and regions. The ranking of factors positively influencing the effectiveness of entrepreneurial talent, especially from the standpoint of opportunities in the field of education, has been carried out. The research conducted by the authors of the article shows both the importance of entrepreneurial talent among other drivers of economic growth and the role of the quality of entrepreneurial education both in general education schools and universities. In this aspect, it is extremely important to expand the practice of entrepreneurial education for students of all specialties, gradually turning educational and research higher education institutions into entrepreneurial universities.

Key words: entrepreneurial talent; Baltic countries; economic growth.

Dmitrijs Morderers, Irēna Kokina (LATVIJA)

SPORTA DEJU FEDERĀCIJU VADĪBAS SISTĒMAS BALTIJAS VALSTĪS SALĪDZINĀJUMĀ

Piedāvātajā pētījumā ir izanalizēta Baltijas valstu sporta deju federāciju vadības sistēmas salīdzinājumā. Sporta deju māksla nestāv uz vietas, tā attīstās katru mirkli. Katrai Baltijas valstu federācijai ir sava pieredze un vēsture. Vai pareiza ir izvēlēta Baltijas valstu vadības sistēma? Domas par šo jautājumu mainās. Labai izvēlētai vadības sistēmai pamatā ir divi virzieni: kvantitatīvie un kvalitatīvie rezultāti. Ja valstī ir daudz klubu un dejojāju, tas nozīmē, ka šī federācija ir bagāta ar dejojājiem un sporta deju kluba biedriem. Ja federācijā ir izcili rezultāti Eiropas un pasaules sporta deju sacensībās, tas nozīmē, ka federācijai būs ļoti labs vārds pasaulē. Kā mēs zinām: visi grib trenēties un būt kopā ar čempioniem un pasaules zvaigznēm. Tātad varam secināt, ka kvantitatīvie un kvalitatīvie federācijas vadības sistēmas rezultāti ir kā spogulis katrai Baltijas valstu sporta deju federācijai. Vajag attīstīt kvantitatīvos un kvalitatīvos federācijas vadības sistēmas virzienus, tad būs veiksmē visām Baltijas valstu sporta deju federācijām.

Atslēgvārdi: Vadības sistēma, sporta deju federācijas, vadība, Baltijas valstis.

Iļona Nikonova (LATVIJA)

UZ KOMPETENČU PIEEJU BALSTĪTS AUGSTĀKĀS IZGLĪTĪBAS IESTĀDES ADMINISTRATĪVĀ PERSONĀLA NOVĒRTĒŠANAS MODELIS

Izvirzītā problēma un tās aktualitāte. Tirgus ekonomikas apstākļos īpašu uzmanību pieprasa jautājumi saistīti ar personāla kvalitātes un efektivitātes vadības procesu uzlabošanu un paaugstināšanu. Darbinieku kompetenču noteikšana, izvērtējums un iesaistīšana attīstībā, kā arī personāla kompetenču sistēmas izveide un izmantošana mūsdienā apstākļos ir aktuāla jebkurā organizācijā tai skaitā arī augstskolās. Pētījuma problēmas aktualitāti nosaka augstākās izglītības iestādes (AII) vadības posma vajadzība pēc standartprasību izstrādes augstskolas darbinieku zināšanu, prasmju, iemaņu un personīgo profesionālo īpašību vērtēšanā, kā arī nepieciešamība sistematizēt un attīstīt metodisko vērtēšanas procesa nodrošinājumu gan akadēmiskā, gan administratīvā personāla kompetenču attīstīšanu. Līdz ar to nepieciešams izveidot kompetenču režģi visām AII administratīvā personāla kategorijām, ar orientāciju uz veiksmīgu attīstību un izstrādāt darbinieku vērtēšanas metodiku atbilstoši piemītošajām kompetencēm. Personāls kā neatņemama cilvēkresursu sastāvdaļa ir jebkuras organizācijas vissvarīgākā sastāvdaļa un jebkuras organizācijas attīstības visdārgākais resurss. Pastāvīga personāla attīstība, jaunu pieeju meklējumi minētā resursa pārval-

dīšanā ir veiksmīgi funkcionējošas organizācijas atribūti, jo bez kvalificēta AII personāla, kurš ir tendēts, lai organizācija veiksmīgi attīstītos, tas praktiski nav izdarāms. AII plāni izglītības pakalpojumu tirgū ir daudzšķautņaini un vērsti uz stabilas vietas nodrošinājumu tajā. Lai gūtu no AII personāla maksimālu atdevi, ir nepieciešams izstrādāt tādu personāla vērtēšanas sistēmas modeli, kura veicinātu AII stratēģisko mērķu un uzdevumu sasniegšanu. Cilvēkresursu pārvaldes process būs efektīvs tikai tanī gadījumā, ja ir stratēģija, kā arī saistība starp stratēģiju, politiku un pārvaldes sistēmu. AII pārvaldes sistēmas pamatu pašreiz veido pieaugoša darbinieku personības loma, zināšanas par viņu motīvacijas nostādnes, prasme tās veidot un virzīt atbilstoši uzdevumiem kuri ir izvirzīti augstskolām. No iepriekš minētā izriet tēmas aktualitāte, kura saistīta ar nepieciešamību pēc AII pārvaldes prasību standarta izstrādes posma darbinieku vērtēšanai. Kādām jābūt darbinieku zināšanām, prasmēm, iemaņām un personīgajām profesionalitātes prasībām? Kādai jābūt AII darbinieku vērtēšanas un kompetenču attīstīšanas metodikai, tai skaitā prasības procesa administratoriem? Līdz ar to nepieciešams veidot kompetenču režģi visai AII administrācijai, kas vērsts uz veiksmīgu attīstību un izstrādāt metodiku darbinieku vērtēšanai atkarībā no tā, kādā līmenī ir darbinieku pārvaldāmās kompetences.

Agnieszka Szczygielska (POLAND)

THE CONCEPT OF KNOWLEDGE MANAGEMENT AND INFORMATION MANAGEMENT IN SECURITY

Nowadays, with the growing role of information and the increasing appreciation of knowledge, concepts related to shaping intangible resources return to scientific discourse. Often the concepts of information and knowledge are used interchangeably in scientific considerations, which is not correct. Both are theoretically known, but it is worth understanding the links between these concepts, especially in a scientific context. Therefore, the aim of the article is to analyze the terminological scope of “information management” and “knowledge management”. Thus, the subject of the proceedings will be the way information is perceived as well as the way in which knowledge is captured. Therefore, the question will be clarified – why these concepts should not be used interchangeably, in what aspects they are consistent, and where are their differences. As a result, it will be indicated – where is the fundamental issue that distinguishes knowledge management from information management. In the cognition process, the results of theoretical research were used, especially the effects of literature analysis and the results of indirect non-standardized observation, as well as the results of interviews conducted in the field of information processing and knowledge management in relation to the Armed Forces. It is also worth emphasizing that adopting a specific perspective of knowledge perception determines the perspective of understanding knowledge management itself in the armed forces.

EKONOMIKA / ECONOMICS

REĢIONĀLĀ EKONOMIKA, FINANSES UN KREDĪTS / REGIONAL ECONOMICS, FINANCES AND CREDIT

Jānis Balodis (LATVIJA)

TERITORIJAS TRANSPORTA ATTĪSTĪTĪBAS NOVĒRTĒŠANAS METODOLOĢIJA

Savā iepriekšējā publikācijā autors, pamatojoties uz zinātnisko publikāciju un pieejamo statistisko datu analīzi, piedāvāja jebkuras teritorijas (bet, galvenokārt, pasaules valstu teritorijas) transporta attīstītību novērtēt pēc trijiem komponentiem – teritorijas transportizācijas līmenis (t.i., visu veidu transportceļu blīvums), teritorijas transporta internacionalizācijas līmenis (t.i., teritorijas integrācijas pakāpe globālajā transporta tīklā) un transporta kvalitāte teritorijā (t.i., transporta infrastruktūras un transporta pakalpojumu kvalitāte teritorijā). Trīs teritorijas transporta attīstītības komponentus autors novērtēja katru atsevišķi, iekļaujot tos tālākajā empīriskajā analīzē. Autora veiktās empīriskās izpētes gaitā rodas nepieciešamība uzlabot teritorijas transporta attīstītības novērtēšanas metodoloģiju. Šī pētījuma mērķis ir izstrādāt vienotu teritorijas transporta attīstītības mērīšanas instrumentu – indeksu – un aprobēt to uz Eiropas Savienības valstu piemēra. Pētījumā izmantotās metodes: teritorijas transporta attīstītības konceptuālās būtības loģiskā analīze un sintēze; indeksa metode – minimālajās un maksimālajās vērtībās balstīta kvantitatīva metodika teritorijas transporta attīstītības novērtēšanai. Pētījuma informatīvo bāzi veido Pasaules ekonomikas foruma Globālās konkurētspējas pārskata dati, kā arī GlobalEconomy.com un Pasaules faktu grāmatas dati par Eiropas Savienības valstīm. Pētījuma rezultātā autors izstrādāja jaunu Teritorijas transporta attīstītības indeksu (TTAI) (angļu val.: Territory Transport State of Development Index, TTSDI; krievu val.: Индекс транспортной развитости территории, ИТРТ), kas ietver nevis trīs, bet četrus komponentus: teritorijas transportizācijas līmenis, teritorijas transporta internacionalizācijas līmenis, transporta infrastruktūras kvalitāte teritorijā, transporta pakalpojumu produktivitāte teritorijā. No iepriekš piedāvātajiem teritorijas transporta attīstītības komponentiem jaunizstrādātā Indeksa četri komponenti atšķiras ar to, ka pamatojoties uz RTU zinātnieku veikto pētījumu, kas rezultāti apstiprina transporta infrastruktūras nozīmīgumu teritorijas resursu izmantošanā, trešais komponents (transporta

kvalitāte teritorijā) tika sadalīts uz diviem atsevišķiem komponentiem: transporta infrastruktūras kvalitāte teritorijā un transporta pakalpojumu produktivitāte teritorijā, pirmo papildinot ar dažiem apakškomponentiem. Autors aprobēja jaunizstrādāto Indeksu, novērtējot Eiropas Savienības valstu teritorijas transporta attīstību un salīdzinot to savā starpā.

Aina Čaplinska (LATVIJA)

VIDUSSKOLU ABSOLVENTU UN AUGSTSKOLU STUDENTU FINANŠU PRATĪBAS TENDENCES

Finanšu pratība ir zināšanu un prasmju kopums, kas cilvēkam ļauj izprast un sekmīgi organizēt savu finanšu pārvaldīšanu un pieņemt pārdomātus lēmumus par daudzveidīgo finanšu pakalpojumu izvēli un to atbilstošu izmantošanu, nodrošinot finansiālo stabilitāti un ilgtspēju. Finansiāli protošam indivīdam ir zināšanas par finansēm un ekonomiku kopumā un viņš spēj šīs zināšanas izmantot savas turpmākās labklājības veicināšanai un finansiālai izaugsmei, lai sasniegtu savus privātos mērķus. Valsts ekonomiskā izaugsme ir cieši saistīta ar sabiedrības izglītību finanšu jautājumos. Tieši tāpēc apzinoties, ka studējošo zināšanas, prasmes un kompetence ir sabiedrības nākotnes virzītājspēks, jāvelta pastiprināta uzmanība izglītības pilnveidošanai jau skolās, lai pabeidzot vidusskolu, jaunieši būtu spējīgi pārvaldīt savas finanses (ne tikai gudri pelnīt, rīkoties, bet arī gudri tērēt), līdz ar to veicināt jauniešu uzņēmējspēju, kas savukārt ietekmētu tautsaimniecības attīstību. Pētāmo izlases ģenerālkopa ir Latgales 2020. gada vidējās izglītības iestāžu 12. klases skolēni. Tam sekojošā pētījuma mērķauditorija ir 10 Latvijas augstskolu studenti. Zināmā mērā izvēlētie rādītāji tika balstīti uz ideju, ka finanšu lietpratība ir tieši saistīta ar indivīda izpratni par ekonomikas pamatjautājumiem, finanšu koncepcijām un terminiem. Pētījumos izvēlētie rādītāji fiksē respondentu iesaistes līmeni finanšu pakalpojumu izmantošanā, gan noskaidro zināšanas un ierasto praktisko rīcību saistībā ar dažādu finanšu jautājumu risināšanu. Kā galvenie indikatori aptaujās bija plānošana, informētība un izpratne par finanšu pakalpojumiem, īpašu uzmanību veltot aizņēmumiem. Empīrisko pētījumu rezultātā noskaidrots, kā vidusskolu absolventi un studenti novērtē savas zināšanas finanšu jautājumos un kāda gatavība tās praktiski pielietot dzīvē. Pētījumos iegūtie dati ļauj analizēt respondentu zināšanas un prasmes – kā respondenti spēj izvērtēt, un izprot finanšu lietpratību. Lielākais izaicinājums respondentiem ir izpratne par parādsaistību pārvaldīšanu, finansiālo mērķu trūkums. Pētījumus aktualizē sabiedrībā, to starp lēmumu pieņēmējiem valsts institūcijās notiekošā diskusija par Latvijas iedzīvotāju finanšu lietpratību saistībā ar ekonomiskajām norisēm valstī.

Atslēgvārdi: finanšu lietpratība, vidusskolas absolvents, students.

DARBA UN DARBAVIETAS KONCEPTA TRANSFORMĀCIJA UN TĀS IZPĒTE MŪSDIENU LATVIJĀ

Pētījuma mērķis ir sniegt teorētiski metodoloģisko pamatojumu darba un darba vietas koncepta transformācijas empīriskajai izpētei mūsdienu Latvijā. Pētījuma aktualitāti nosaka darba un darbavietas koncepta (kā fenomena, nevis kā jēdziena, jo koncepts ir plašāks par jēdzienu) transformācija mūsdienu pasaulē, galvenokārt, digitalizācijas, globalizācijas un mākslīga intelekta attīstības procesa ietekmē. Pētījuma objekts ir cilvēkdarbs, ko L. fon Mīzess definējis kā fizioloģisko funkciju un cilvēka dzīves izpausmju izmantošanu jebkura mērķa sasniegšanai. Cilvēkdarbu var analizēt četrās dimensijās: darbs kā process, darbs kā ražošanas procesam nepieciešams resurss (ražošanas teorijas izpratnē), darbs kā darba procesa īstenošanas vieta (tas ir jau tuvāk darbavietas konceptam), darbs kā darba procesa mērķa uzdevums / saturs. Autors uzskata, ka visas cilvēkdarba konceptu skaidrojošās konstrukcijas centrā ir tieši cilvēka īstenotais process, viņa mērķtiecīga darbība un aktivitātes; savukārt vieta, kur notiek cilvēkdarba process, kā arī tā mērķa uzdevums / saturs ir sekundāri elementi šajā konstrukcijā. V. Inozemcevs savā fundamentālajā darbā “Sadalīta civilizācija: pēcekonomiskās revolūcijas priekšnoteikumi un iespējamās sekas” (1999) sadala cilvēku sabiedrības ekonomiskās attīstības procesu trīs lielos laikmetos: 1) pirmsekonomiskā, kad galvenais darbības veids bija pirmsdarba darbība, kas ļauj cilvēkam pretoties dabai cīņā par izdzīvošanu; 2) ekonomiskā, kas balstīta uz darbu kā jēgpilnu darbību, lai radītu komfortablu un drošu dzīves vidi; 3) pēcekonomiskā – tās pirmās pazīmes sāka izpausties pēdējās desmitgadēs, pirmkārt, mainot cilvēku darbības raksturu, kas veido arvien būtiskāku daļu no ASV un Rietumeiropas valstu iekšzemes kopprodukta. Šo darbību V. Inozemcevs dēvē par radīšanu. Arī darbavietas koncepts mūsdienu realitātē pamazām nomaina savu “taustāmo” saturu (vieta) uz ekonomisko – attiecības starp darba devēju un darbinieku; darbaspēka pieprasījuma vienība; darbinieka pienākumu loks. Autors piedāvā empīriski pētīt darba un darbavietas koncepta transformāciju mūsdienu Latvijā, teorētiski un metodoloģiski pamatojoties uz L. fon Mīzesa un V. Inozemceva teoriju. Autors izvirza hipotēzi, ka Latvijā pēcekonomiskā rakstura cilvēkdarbs – radīšana – un “netaustāmās” darbavietas vēl joprojām ir retums un neveido būtisku daļu no iekšzemes kopprodukta. Savukārt metodoloģisko problēmu veido radīšanas un “netaustāmo” darbavietu empīriskā interpretācija, kas ir īpaši vajadzīga to kvantitatīvajai izpētei.

Lienīte Eglīte, Solvita Kozlovska (LATVIJA)

FINANŠU ANALĪZES LOMA SIA “GB KOKS” KONKURĒTSPĒJAS PAAUGSTINĀŠANĀ

Pētījuma mērķis – aprēķināt un analizēt finanšu darbības rādītājus, ar mērķi uzņēmuma konkurētspējas paaugstināšanai.

Pētījuma uzdevumi: 1. Veikt uzņēmuma SIA “GB Koks” saimnieciskās darbības raksturojumu. 2. Aprēķināt, novērtēt un analizēt uzņēmuma SIA “GB Koks” finanšu darbības rādītājus. 3. Sniegt priekšlikumus SIA “GB Koks” konkurētspējas paaugstināšanai, izvērtējot uzņēmuma finansiālo situāciju.

Pētījuma priekšmets: SIA “GB Koks” finanšu dati.

Pētījuma periods: 2017. gads – 2021. gads.

Pētījumā izmantotās metodes: Monogrāfiskā analīzes metode, finanšu koeficientu (rādītāju) aprēķināšanas metode.

Pētījuma apraksts: Pētījums veikts balstoties uz SIA “GB Koks” finanšu pārskatu datiem laika posmā no 2017. gada līdz 2021. gadam. SIA “GB Koks” – dibināts 29.11.2007. Pētāmā uzņēmuma galvenie darbības virzieni: koku palešu dēļu ražošana un tirdzniecība, kā arī koku palešu dēļu radušos blakusproduktu – skaidas un šķeldas, tirdzniecība. Koka palešu dēļa ražošana sastāda aptuveni 70% no kopējiem ieņēmumiem. Atlikušos 30% ieņēmumus, veido blakusprodukta (skaidas, šķeldas) tirdzniecība. Kokmateriālu tirdzniecības galvenie sadarbības partneri: Latvijas uzņēmumi, bet uzņēmumam ir pieejama informācija par pārdotās produkcijas gala piegādes valstīm, piemēram, Holandi, Norvēģiju, Dienvidkoreju. Uzņēmuma finanšu rādītāju analīze ir svarīga katram uzņēmumam, lai efektīvāk izmantotu esošos resursus saimnieciskās darbības attīstībā un konkurētspējas stiprināšanā.

Jevgenij Gladevich (LATVIA)

CLUSTER ANALYSIS OF INNOVATION POTENTIAL RESOURCES OF REGIONS OF LATVIA, LITHUANIA AND BELARUS

Innovation potential resources are an important factor in the region’s development. This allows the region to maintain competitiveness, leading positions in the market, helps to create a product with high added value. Latvia and Lithuania are members of the EU, Belarus is a member of the CIS, thus the studied regions are border territories of the EU and the CIS. The author divides the regions of Latvia, Lithuania and Belarus into two clusters according to the structure of the innovation potential of the regions. In the first cluster, ecological resources have the highest value, in the second cluster – labor resources, which greatly exceed the values of other resources. The first cluster includes all

regions of Latvia and Lithuania, except for the Telšiai county, which is included in the second cluster, and Minsk – the capital of Belarus, the second cluster includes all oblasts of Belarus, except the capital of the country. Minsk has a relatively high assessment of economic investment resources, maintaining rather high assessment of labor resources. Riga region and Vilnius county have a much higher level of economic investment resources than Minsk with a much lower level of labor resources. All oblasts of Belarus have a low level of economic investment resources with a high level of labor resources. The level of economic investment resources for the regions of Latvia and Lithuania is average. There is a large shortage of labor resources in the regions of Latvia and Lithuania, but there is an abundance of it in the oblasts of Belarus. The oblasts of Belarus have a very low level of infrastructure resources with a rather low level of economic investment resources. In the regions of Latvia and Lithuania, the level of infrastructure and economic investment resources is approaching average values. Capital regions have quite high indicators of infrastructure and economic investment resource assessment. Riga region has a high level of economic investment resources and a high level of infrastructure resources. Vilnius County has a high level of economic investment resources and an average level of infrastructure resources. Minsk has a medium level of economic investment resources and a high level of infrastructure resources. The development of both cluster regions is not possible without mutual interaction. Labor resources should be attracted to the regions of the first cluster. Their surplus is seen in the regions of the second cluster, where they are not used to their full extent. But the regions of the second cluster have a rather low level of infrastructure resources, and the level of other resources is absolutely insufficient. Combining the resources, the studied regions would be able to develop faster and increase their market competitiveness.

Sergejs Hilkevics, Galina Hilkevica (LATVIA)

GENERAL EQUILIBRIUM IN STOCHASTIC MACROECONOMIC MODELS

During last 10 years, Dynamic Stochastic General Equilibrium (DSGE) models are considered as the main tool for macroeconomic modeling. The structure DSGE models is inherited from Rational Expectation (RE) and Real Business Cycle (RBC) models structures. There are five main participants of macroeconomic process – households, business companies, property sector, state, foreign sector. Each of them maximize their utility functions until equilibrium states at goods and services, money, labour and foreign markets will be established. The important element of DSGE is the consideration of shocks – external variables of DSGE models contain random contribution with zero

averages and given dispersion, which gives the possibility to investigate the response of system on the short time intensive influences. Such approach is similar to sensitivity analysis in finance theory and is very useful for potential risks of macroeconomic development evaluation. There are about 150 DSGE macroeconomic models in Macroeconomis Models Database (MMDB) and they are widely used by governments, central banks and academics for economic policy analysis and economic forecasting. Contemporary DSGE models are divided into three main categories – large-scale, medium-scale and small-scale models. The main differences between the models of these categories are the number of equations, and the level at which the analysis of economic processes is carried out. The main goal of this paper is to consider several specific features of DSGE models, which are related to stochastic nature of external influences. The response of system on intensive external stochastic influences can be unexpected – for example, in physics, the phenomenon of parametric resonance is known. When the suspension point of a rigid pendulum vibrates, not the lower, but the upper point can become the position of stable equilibrium. Using Dynare tool for DSGE modelling we consider several examples of the behaviour of general equilibrium under external stochastic influences.

Key words: macroeconomics, DSGE models, agent-based modelling, general equilibrium, numerical methods.

Sergejs Hilkevics, Arturs Kokars (LATVIA)

STATE SUPPORT FOR COVID-19 CRISIS OVERCOMING IN THE AVIATION INDUSTRY

The covid-19 pandemic has significantly affected the financial stability of the European union's aviation industry. Between March 1, 2020, and September 1, 2022, the European Commission has reviewed 171 state aid cases in the transport and tourism sector. Among them, 96 cases have been examined in line with the necessary support measures due to the pandemic. Authorization for state aid pursuant to articles 107 and 108 of the Treaty on the functioning of the European Union (TFEU). Therefore, it shall be analyzed in consequence of the general principle of guidelines on state aid to the aviation sector related to Article 107(3)(c) TFEU that stipulates the “one time – last time” concept. Unfortunately, the European Commission does not conduct a statistical analysis of state aid, and by giving an answer to the author’s information request on September 15, 2022 (COMP/F2/MS/comp.f.2(2022)7069355), explained that the list of submitted notifications of state aid from the Member States, which are justified by the consequences caused by Covid-19, as well rejected notifications, and list of current legal proceedings are not publicly available. However, the decisions of the European Commission on State aid matters are publicly

available after dealing with the confidentiality questions, and they are published on the DG Competition website: <https://ec.europa.eu/competition/elojade/iseef/>. As regards the legal proceedings, Commission refers to the website of the Court of Justice of the European Union: https://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/en/. Mentioned decisions of the Commission in state aid matters as well are publicly available only after dealing with the confidentiality questions. Therefore, this paper will evaluate the legal and financial aspects of state aid that are related to the losses of the aviation industry in connection with the pandemic, comparing it with the reduction of traffic by Member states in 2020 and 2022. As well as the intensity of state support in other sectors will be generally assessed. It should be added that the majority of such support measures are not grants or undue payments, but different forms of loans, which are expected to be repaid within a certain period of time. Therefore, it is important to evaluate the aviation industry's resilience and financial capacity to meet future obligations. Also, the cases initiated by the European Court will be examined, in which plaintiffs' considerations are presented that Covid-19-based state aid to airlines is incompatible with free competition and is illegal by the ground. The justification of a different approach to national airlines and private carriers will be evaluated. Therefore, the state aid intensity received by private companies and state-run enterprises will be contested as well.

Key words: aviation, state aid, Covid-19, market failure, sustainable aviation.

Sergejs Hiļķevičs, Sanita Lasmane (LATVIA)

LATVIAN LABOUR MARKET DEVELOPMENT TRENDS IN 2022

The purpose of the paper is to analyze the developments trends of the Latvian labour market in 2022 and evaluate the problems it is currently facing. At first, we take statistical data for Latvian labour market as well as reports and studies made by other authors to analyze the development trends in it. To be able to better evaluate how well has the Latvian labour market developed and is currently performing, we also take statistics about the Estonian and Lithuanian labour markets. Despite of there being several positive trends, as of 2022, Latvian labour market still falls behind the Estonian and Lithuanian labour markets in several indicators and faces some serious problems. The first big problem is related to depopulation. Latvia has lost almost one-third of its population in the last 30 years, and only 20% of the decline is accounted for by the negative natural change (there have been more deaths than births in the country). The remaining 80% is because of emigration. Another problem is the high proportion of low-skilled labour. Among economically active population, one in eleven people has a complete or incomplete primary education. Moreover, the situation is not predicted to improve in the near future. One of the

biggest problems the Latvian labour market is facing nowadays is related to insufficient work productivity, but this is an important aspect of sustainable economic growth, and special attention needs to be paid to it from the macroeconomic point of view. It is important to find the reasons for the problematic situation the Latvian labour market is facing today and develop recommendations for improving the situation in the future on the basis of macroeconomic models.

Key words: Latvian labour market, development trends, economic growth.

Sergejs Hilkevics, Valentina Semakina (LATVIA)

THE ANALYSIS OF LATVIAN ECONOMIC PROCESSES ON THE BASIS OF SMALL-SCALE MACROECONOMIC MODELS

The modern economy is characterized by a high degree of uncertainty, i.e., shocks. Shocks are sudden and rapid changes. At this point the main question arises – how does the economy react to such changes? Macroeconomic models are used to answer this question. The main goal of macroeconomic models is to consider economic processes in a simplified form and analyze only the main relationships between economic indicators. There are three main categories of macroeconomic models: large-scale models, medium-scale models, small-scale models. In this paper we focus on small-scale models, since they describe economic processes on the aggregate level and are relatively simple to implement. The main purpose of our paper is to analyze Latvian economic processes with the small-scale macroeconomic models. The main tool of our analysis is DSGE models, which stands for dynamic, stochastic, general equilibrium. DSGE models specialize in shock simulation, and the analysis of their impact on main economic indicators, for instance, GDP, inflation, consumption. In our paper we consider closed economy DSGE model with the technological shock. The main challenge of DSGE model's implementation is related to calibration – parameters value adaptation to the certain economy. Originally, DSGE approach denied econometrics for parameters estimation and was mostly based on observations. Nowadays, the main methods that are used for parameters estimation are Bayesian estimation and maximum likelihood method. The further research requires the consideration of small-open economy models and detailed calibration of parameters.

Key words: Latvian economy, macroeconomic models, DSGE models, numerical methods.

Juris Roberts Kalniņš, Aleksejs Hilķeviĉs (LATVIA)

DEVELOPMENT OF METHODS FOR ECONOMIC EVALUATION OF TECHNOLOGY TRANSFER

The issue of the effectiveness of the technology transfer network is one of the key aspects of the state economic development, especially when it comes to the support of innovative infrastructure by the state. Technology transfer in developed countries is considered as an engine of national and regional economic growth. In this regard, there is an urgent need to improve methodological approaches to the economic assessment of technology transfer processes, which is extremely necessary both from theoretical positions and from purely practical considerations. Inductive, qualitative research is also very useful in this context, since the definition of "efficiency" can vary significantly depending on the aspect of what activity it is used, as well as depending on which participants in the processes are involved. The paper deals with such aspects of the effectiveness of technology transfer as: scientific and technical, economic, market, social, environmental. The existing methodological base is mainly aimed at the integral effect, which includes the advantages of new technology both in the sphere of production and in the sphere of consumption. A key feature of the effectiveness of innovation is the achievement of the goal of production or other activities of the enterprise with the least expenditure of social labour and time. The existing methodological base for calculating the economic efficiency of new technologies recommends as the main indicator of the efficiency of new technological processes the value of the economic effect that can be obtained by using the new technology, which is recommended to replace the existing one. At the same time, the paper examines in detail the reasons for which it seems extremely insufficient in the commercial and market actions of the developer of new technologies to be based only on the results of calculations of the economic effect.

Key words: technology transfer, innovation, economic evaluation.

Inguna Lazdina, Andra Zvirbule (LATVIJA)

POLICENTRISKAS ATTĪSTĪBAS STRATĒĢISKĀ PERSPEKTĪVA NACIONĀLĀ LĪMENĪ. LATVIJAS PIEREDZE

Telpiskās attīstības perspektīva ar iezīmētu policentriskuma stabilu un noteiktu integrētu skatījumu valsts attīstībā, nacionālā, reģionālā un vietējā pārvaldes līmenī atbilstoši teritorijas izaugsmes potenciālam un vajadzībām iezīmēta hierarhiski augstākajā vidēja termiņa (7 gadu) teritoriju attīstības plānošanas dokumentā Latvijā – Nacionālajā attīstības plānā 2014.–2020. (NAP 2020) un

pēctecīgi 2021.–2027. (NAP 2027). Pilsētu un lauku savstarpējās sadarbības veicināšana, pievilcības un konkurētspējīgo priekšrocību paaugstināšanai ir iestrādātiem politikas plānošanas dokumentos – nozaru pamatnostādņēs. Izmantojot loģiskās analīzes un sintēzes metodi, monogrāfisko un analītisko metodi autore veica salīdzinošo analīzi par policentriskuma teritoriālās perspektīvas pēctecību, saskaņotību un demarkāciju starp NAP 2020 un NAP 2027, izrietošu rīcības un sasniegto rezultātu analīzi – politikas plānošanas dokumentā Reģionālās politikas pamatnostādņēs 2013–2019. (RPP 2019.) un 2021.–2027. (RPP 2027). Attīstības un politikas plānošanas dokumentu savstarpējo saistīto pamatošu ar pieņēmumiem hipotēzei, ka Latvijas reģionālās attīstības politikas īstenošanas trūkums ir nekoordinēta nozaru politiku veidošana un nesaskaņotība ar nacionālā līmeņa attīstības plānošanas dokumentiem. Lai apskatītu teorētisko bāzi kas saistīta ar raksta mērķi veikta teritorijas attīstības un plānošanas dokumentu monogrāfiskā un sistēmiskā analīze. Sekundāro datu atlasē (iepriekš veikti pētījumi tēmas ietvaros un ekspertu atzinumi) autores analītiskās indeksācijas, fenomenoloģiskās analīzes un sintēzes rezultātā sniegts kritiski analītisks materiāls apkopojošu tabulu, diagrammu un informācijas vizualizācijas veidā.

Jarosław Mioduszewski, Krzysztof Krukowski, Marian Oliński (POLAND)

DETERMINANTS OF LEASE OF AGRICULTURAL PROPERTIES OF STATE TREASURY IN THE REGION OF WARMIA AND MAZURY

The aim of the research was to indicate determinants of lease as a form of management of agricultural properties in the region of Warmia and Mazury. It has been executed with the use of questionnaire research carried out among 134 lease holders and purchasers of agricultural properties in the region of Warmia and Mazury. As a result of an ongoing process of proprietorial changes in the state's agricultural sector in Poland, by the end of 2019 over 4.75 million ha of land has been acquired by Agricultural Property Stock Resources of State Treasury, most of the land (80%) came from state's agricultural properties. The properties of State Treasury were spatially differentiated, but majority (78.3%) was located in northwest Poland. After the transfer to the Resource and preparation of the properties they have been managed first of all through privatization of management (administration and lease) and secondly through privatisation of ownership (sales). In years 1992–2019 lease was the main form of management of the acquired land by State Treasury. For majority of leaseholders this was the main factor that influenced their decision and allowed them to take ownership of the land. In the scale of the country, over 71.3% of the acquired land has been permanently managed, out of which 2.7 million ha (57%) through sales and 1.04 million ha is being leased. From 824.0 thousand

ha of the lands acquired in Warmia and Mazury Province 150.3 thousand ha remained in Agricultural Property Stock Resources of State Treasury and 122.4 thousand ha is being leased. The main source of financing property expansion was own resources, bank credit and money received as grants or subsidies from the European Union. For development and functioning of agricultural properties the most important were resource agents (area, quality of the arable land, machinery park), as well as profitability of production that is determined by the levels of: prices of means of production, subsidies from the EU, prices of agricultural lands, costs of agricultural production, demand for the produce of the farm and unstable prices of their purchase. Different perception of the determinants of growth and functioning of a farm was caused by the size of it. The results of the analysis indicate that growth and functioning of farms bigger than 100 ha are more affected, than it is for their smaller counterparts (up to 20 ha arable land), by the possessed machinery park, qualifications of labour on the local market, cost of credits financing purchase agricultural properties, as well as procedures of applying for subsidies from the European Union.

Inta Ostrovska, Jevgenijs Kokors, Ilona Jermaļonoka (LATVIJA)

VIDĒS ATTĪSTĪBAS IZPĒTES IESPĒJAS KONKRĒTĀ UZŅĒMUMĀ

Lai nodrošinātu straujāku attīstību, tautsaimniecības struktūra jāmaina par labu lielākai zināšanu ietilpībai. Latvijas viedās specializācijas stratēģijā tiek atzīmēts, ka ražīgākai tautsaimniecībai un vērtīgāku produktu radīšanai nepieciešams vairāk inovāciju (Viedās specializācijas..., 2020). I.Šteinbuka raksta, ka digitālā transformācija kļūst par izšķirīgi svarīgu uzņēmumu turpmākās attīstības priekšnoteikumu (Šteinbuka, 2019). Efektīvai jebkura uzņēmuma mērķu sasniegšanai pastāvīgi mainīgajos tirgus apstākļos ir svarīgi ņemt vērā uzņēmuma rīcībā esošos iekšējos resursus, kā arī sekot līdzi izmaiņām ārējā vidē. Pateicoties uzņēmuma vides analīzei, var pieņemt pareizus vadības lēmumus uzņēmuma vājo pušu un ārējo draudu minimizācijai, kā arī noteikt uzņēmuma stiprās puses un ārējās iespējas izvirzīto uzņēmējdarbības mērķu sasniegšanai un uzņēmuma darbības efektivitātes paaugstināšanai. Lai gūtu panākumus, uzņēmumam jāpārzina svarīgākās konkurences priekšrocības. Biznesa perspektīvas lielā mērā veidojas, pateicoties efektīvai uzņēmuma investīciju un inovāciju darbībai, mūsdienīgu tehnoloģiju pielietošanai uzņēmuma ražošanā un vadībā. Pētījuma mērķis bija veikt uzņēmuma SIA “ELEMENT LAB” darbības raksturojumu un izstrādāt viedās attīstības priekšlikumus. Autoru pienesums pētāmās problēmas risinājumā: teorētiskais pienesums ir tāds, ka tika definēti uzņēmuma viedas darbības raksturojuma parametri; praktiskais pienesums ir pētījuma gaitā izveidotā aptaujas anketa uzņēmuma vadošajiem darbiniekiem un speciālistiem,

kuru var izmantot līdzīgu nelielu uzņēmumu darbības viedās attīstības izpētei un raksturošanai.

Atslēgvārdi: uzņēmējdarbība, viedā attīstība, iekšējā vide, ārējā vide.

Oleg Rybalkin, Olga Lavrinenko, Alina Danileviča (LATVIJA)

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GREEN INDEX: MEASURING PROGRESS TOWARDS SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS IN THE EUROPEAN UNION

The importance of achieving Sustainable Development Goals (SDGs) introduced by the United Nations in 2015 is acknowledged internationally. Still there is a strong demand for a comprehensive index, which on one hand would embrace all the aspects of the phenomenon of sustainable development, and on the other hand – have a strong correlation with the progress towards SDGs. To that end the present article proposes to use a Sustainable Development Green Index (SDGI) which deals with educational, economic, political, societal, and environmental performance simultaneously. The results of the present study advocate the efficiency of the Index, showing its potential in performing current analysis and highlighting its strong relationship with SDGs' progress in the European Union countries. Thus, SDGI is considered as one of the tools for measuring the progress towards implementation of SDGs in a particular country.

Inese Trušiņa, Elita Jermolajeva (LATVIJA)

JAUNA PIEEJA REĢIONĀLĀS ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS ANALĪZEI MŪSDIENU PASAULES PĀRMAIŅU PRIEKŠVAKARĀ

Mūsdienu izaicinājumi liek pāriet no pašreizējā ekonomikas modeļa uz jauniem ekonomikas modeļiem, kas uztvers dabu kā dzīvības atbalsta sistēmu sociālajai labklājībai ekoloģiskās ekonomikas un jaunās tehnoloģiskās paradigmas ietvaros. Ilgtspējīgas attīstības sistēmas dalījums trīs atsevišķās sistēmās (Ekonomika, Ekoloģija un Sabiedrība) un to atsevišķs vērtējums (indikācija) nevar dot priekšstatu un izpratni par visas sociāli ekonomiskās sistēmas darbības rezultātiem un attīstības perspektīvām kopumā. Tas neatbilst sistemātiskai pieejai. Nav vienotas pamatotas pieejas kvantitatīvo ilgtspējīgās attīstības kritēriju definīcijai, lai noteiktu attīstības ilgtspējības pakāpi. Visi rādītāji tiek iegūti ar dažādām metodēm un tiek mērīti dažādās mērvienībās. Šī pieeja nav pietiekama, lai izprastu procesu būtību, to pārvaldību un uzraudzību. Mūsdienu mainīgajā pasaulē sociāli ekonomiskās sistēmas ilgtspējīgas attīstības mērīšanai ir jāmeklē invariants koordinātu sistēma un mērvienības, jo esošā mērvienību (nauda)

sistēma ir mainīga un nestabila. Raksta mērķis ir prezentēt sabalansētas un ilgtspējīgas attīstības monitoringa formalizēšanas rezultātus, izmantojot sarežģītās sociālekonomiskās sistēmās jaudas izmaiņas analīzes pieeju. Komplekso sistēmu teorijas, ekoloģiskās ekonomikas koncepcijas ietvaros un, ņemot vērā enerģētikas vērtību teorijas secinājumus ilgtspējīgas attīstības uzdevumu formalizēšanai, tiek piedāvāta ilgtspējīgas attīstības vadības metodoloģija, izmantojot enerģijas resursu plūsmu izmaiņu analīzes pieeju un modeļus dinamiskās ekonomiskajās sistēmās. Jaunās pieejas un piedāvātās invariants koordinātu sistēmas ietvaros tiek veidoti izaugsmes un attīstības potenciāla novērtēšanas pamatparametri: – jaudas rādītāju izmaiņu sistēmu, kā attīstības virziena parametri; – dzīves kvalitāte kā valsts līmeņa indikators; normalizēts valūtas jaudas faktors – sociāli ekonomiskās sistēmas līdzsvara rādītāji pasaules un reģionālās sistēmā ietvaros; Aprēķini un primārā interpretācija tika veiktavES valstīm, kas bija atlasīti pēc IKP un iedzīvotāju skaita. Aprēķiniem tika izmantoti dati laika periodā no 1990.–2019.g.

TIESĪBU ZINĀTNE / JURISPRUDENCE

Darius Dzikas (LATVIA)

TRUST OF THE POLICE AS A SOCIAL FACTOR DURING THE COVID-19 PANDEMIC: THE CASE OF LITHUANIA

It is noted that it is very difficult to define the definition of trust in the police as such comprehensively and objectively, since various authors at different times and in different countries have designated this concept with different evaluation criteria, focusing only on the practically studied situation that caused this social phenomenon in the region under study, which called into question the assertion of some authors in the context of the Covid-19 pandemic. The purpose of this article is to find out the scientific and theoretical prerequisites for the statements of individual sociologists about the emergence and expansion of artificial sociality as a real result of human-machine communication in the work of social services for the protection of law and order, and in particular the police.

This is achieved by solving the following tasks:

- 1) analysis of the statements of scientists and researchers about the presence or fundamental impossibility of artificial sociality;
- 2) analysis of the doctrine of communication as the basis of sociality;
- 3) consideration of examples of assessment by individual authors of deepening cooperation between man and artificial intelligence, contributing to the expansion of the scale of artificial sociality;
- 4) determination of further directions in the study of artificial sociality.

The novelty of the research lies in the comparative historical analysis of the concepts of changing sociality in the context of the Covid-19 pandemic, as well as in the context of the military conflict between the neighboring countries of Russia and Ukraine. This allowed the author to come back and re-formulate his definition of sociality and trust of the police – natural and artificial – from the point of view of the sociology of law. Sociality is understood by the author as the essence of communication of agents functioning autonomously in a self-organizing network of interested parties, which has an autopoietic character. In the final part of the study, the author considers several issues, the solution of which requires a more active and innovative participation of social scientists in order to form and indicate the need for the development of a new methodology; as well as the study of forms of organization of contact between individuals and devices with artificial intelligence, especially in the case of using non-binary logic devices; the role of culture in expanding cooperation between man and mechanisms to guard the unipolar world, law and order. In this article, the author uses scientific methods of the study of objective reality, the method of

comparative analysis, analogy, generalization, classification, structural-functional and semiotic methods. All of them are combined within the framework of an interdisciplinary approach to the study of the stated topic.

Key words: communication, police trust, artificial intelligence, sociality.

Jelena Fedotova (LATVIJA)

STARPTAUTISKĀS TIESISKĀS SADARBĪBAS KRIMINĀLPROCESĀ IZAICINĀJUMI SAISTĪBĀ AR KARADARBĪBU UKRAINĀ

Starptautiskā tiesiskā sadarbība ir laikietilpīgs un sarežģīts process. Ņemot vērā to, ka kopš 2022. gada 24. februāra Ukrainā notiek pilnvērtīgs, liela mēroga karš, starptautiskā sadarbība ir apgrūtināta. Liela daļa no korespondences, kas tika sūtīta uz Ukrainu, tika nozaudēta sakarā ar aktīvu kara darbību. Teritorijās, kas ir okupētas vai kurās notiek kara darbība, oficiālās iestādes ir evakuētas, tiesiskās palīdzības lūgumu izpilde nav iespējama. Ņemot vērā minēto, pastāvīgi jāpārbauda aktuālas publiski pieejamas ziņas par kara darbību konkrētajā Ukrainas teritorijā, pilsētā, lai izvērtētu, vai esošajā situācijā ir iespējama starptautiskā tiesiskā sadarbība un to, kādā veidā to īstenot. Karš Ukrainā ietekmē arī starptautisko tiesisko sadarbību ar Krievijas Federāciju un Baltkrievijas Republiku.

Aldona Kipāne (LATVIJA)

INDIVĪDA DROŠĪBAS KRIMINOLOĢISKĀS PROBLĒMAS: BAILES NO NOZIEDZĪBAS

Noziedzība ir sarežģīta sociāla, negatīva, tiesiska un vēsturiski mainīga parādība, kas attīstās un mainās līdz ar sabiedrību, tās vērtībām un vajadzībām. Sabiedrības drošības vārdā valsts nosaka, kas ir noziedzīgs nodarījums, reglamentē atbildības veidus un mērus par noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu, kā arī vainīgās personas saukšanu pie kriminālatbildības pamatu. Vispārpieņemta ir atziņa, ka jebkura noziedzības forma raksturojama kā sociāli juridiska parādība. Noziedzības pamatelements ir noziedzīgs nodarījums. Noziedzība nav tikai vienkāršs noziedzīgu nodarījumu kopums, bet ir noteiktu elementu kompleks, kam piemīt noteiktas sistēmiskas īpatnības, kuras pakļautas statistiskām likumsakarībām (Vilks, Kipāne, 2020). Lielākā daļa noziedzīgu nodarījumu ir dažādu sarežģītu, savstarpēji pretēju interešu sadursmes rezultāts. Var būt dažādi noziedzīga nodarījuma motīvi, piemēram, naidis, neiecietība, skaudība, mantkārtība, izpausties kā huligāniski pamudinājumi, veidoties personisku attiecību dēļ. Varam teikt, ka noziedzība ir sabiedrības spēja ar savu darbību izdarīt nozie-

dzīgus nodarījumus. Noziedzība nav vēlama, bet ir objektīva sociālā parādība. Jāpiekrīt atziņai, ka “visā pasaulē noziedzība, nekārtības un justīcija rada aizvien lielāku satraukumu. Bailes no noziedzības un globālo draudu izplatība ir veicinājušas visaptverošu nedrošības sajūtu.” (Muncie, Talbot, Walters, 2014). Kriminoloģijas ietvaros īpaša uzmanība tiek veltīta pietiekami nozīmīgai, bet tajā pašā laikā savdabīgai tēmai “bailes no noziedzības” (Fear of Crime). Bailes ir psihisks (emocionāls) stāvoklis, jūtas, kam raksturīgs satraukums, apjukums, nospīestība un ko izraisa briesmas, nelaime (Latviešu literārās valodas vārdnīca. 1–8). Kriminoloģijas attīstības gaitā pētnieki ir centušies izprast un definēt bailes no noziedzīgiem nodarījumiem debatējot, vai bailes ir jāuzskata par emocijām vai risku. Lai arī bailes no noziedzības ne vienmēr noved pie viktimizācijas, tomēr indivīdam, kurš eksistē un savu dzīvi veido potenciālā viktimizācijas riska atmosfērā, viktimizācijas risku uztvere ir nozīmīga (Rountree, Land, 1996, 163). Raksta mērķis ir, raksturojot kriminoloģisko kategoriju “bailes no noziedzības”, atklāt tās kriminoloģisko problēmu tvērumu. Autore sniegs ieskatu par kriminoloģisko kategoriju “bailes no noziedzības”, analizējot to indivīda līmenī. Lai novērtētu pētāmo fenomenu kriminoloģiskos aspektus, analizētas teorētiskās nostādnes, speciālā literatūra, pašmāju un ārvalstu speciālistu viedokļi, rakstu krājumu materiāli un periodikas materiāli. Pētījuma izstrādē izmantotas zinātniskās pētniecības metodes: kontentanalīze, analītiskā, induktīvā un deduktīvā pētniecības metode.

Kristīne Kuzņecova (LATVIJA)

POLICIJAS KĀ MILITARIZĒTAS IESTĀDES NOZĪME VALSTS AIZSARDZĪBAS KOMPONENTĒ

Vēsturiski veidojusies un pagājušā gadsimtā institucionāli nostiprinājusies starptautiskā drošības vide un kārtība pašlaik piedzīvo fundamentālas izmaiņas. Jautājums par policijas kā militarizētas institūcijas nozīmi valsts aizsardzības mehānismā, pašreizējos apstākļos iezīmē divus būtiskus aspektus. No vienas puses, policijas pamatfunkcija – sabiedriskās kārtības drošības un aizsardzība – ir bijusi nemainīga dažādās sabiedriski politiskās iekārtās un laikos. No otras puses, policijas uzdevumi un darbības prioritātes var mainīties atbilstoši katras valsts vajadzībām konkrētā attīstības posmā. Karš Ukrainā pilnībā ir izmainījis priekšstatus par drošības prioritātēm, drošības politikas veidošanu un militārā spēka būtību. Turklāt nav šaubu, ka liela daļa valstu savu drošības politiku turpmāk koncentrēs uz militārā spēka palielināšanu un reaģēšanas spēju stiprināšanu. Valsts aizsardzībā galvenais militāro formējumu kopums, kas aizsargā Latvijas valsts suverenitāti, teritoriālo nedalāmību un tās iedzīvotājus no agresijas, ir Nacionālie bruņotie spēki. Tomēr valsts aizsardzības stiprināšanā nozīmīga loma ir arī policijai un citām Iekšlietu ministrijas pakļautības iestādēm.

Pašreizējos apstākļos, kad pasauli ir satricinājis Krievijas militārais iebrukums Ukrainā, policijas būtiskā loma valsts aizsardzības komponentē tikai pastiprinās. Autore nostiprina pārliecību, ka policijai līdztekus bruņotajiem spēkiem vienmēr ir un būs vadošā loma valsts un sabiedrības drošības garantēšanā. Protams, var izdarīt secinājumus par policijas izmantoto taktiku, operacionālo vadību un paņēmieniem, bet, ja policija savus priekšdarbus ir sekmīgi veikusi īsi pirms ienaidnieka iebrukuma, tā kopā ar citām tiesību aizsardzības iestādēm, kuras ir atbildīgas par pretizlūkošanu, cīņu ar diversantiem un spiegiem, sekmīgi spēj aizturēt ienaidnieku.

**Jūlija Liodorova, Inese Ratfeldere, Irina Voronova, Ruta Šneidere
(LATVIJA)**

FINANŠU IZMEKLĒŠANA: EKSPERTU RĪKI

Finanšu izmeklēšanas attīstība ir vitāli aktuāla tēma cīņā ar ekonomiskajiem noziegumiem, kuru daudzveidība un pārrobežu integrācijas mērogs tieši korelē ar pārmaiņām sociāli-ekonomiskajā un tehnoloģiskajā vidē. Problēmas aktualitāte akcentēta arī starptautisko ekspertu vērtējumā (Moneyval, OECD), uzsverot nepieciešamību ekonomisko noziegumu atklāšanai intensīvāk izmantot finanšu izmeklēšanu, rekomendējot apmācīt vairākus speciālistus šajā jomā, paplašināt izpēti rīkus ar zinātniskiem sasniegumiem un vairāk pielietot informāciju tehnoloģijas, lai paātrinātu un pilnveidotu izmeklēšanas procesu. Spēja uztvert izmeklēšanas gaitā iegūtās informācijas apjomu kopumā ir svarīga kompetenta lēmuma pieņemšanai, tāpēc nepieciešami speciālisti, kuri spēj ātri un efektīvi izvērtēt šo informāciju, interpretēt un izskaidrot tās nozīmi. Tostarp, finanšu informācijas analīzei ir nepieciešamas specifiskas zināšanas un prasmes ekonomikā un tās apakšnozarēs. Atkarībā no profesionālās kompetences atzīšanas kritērijiem un normatīvo aktu prasībām dažādās valstīs šos speciālistus sauc par tiesu grāmatvežiem, ekspertiem, finanšu izmeklētājiem, analītiķiem utt. Kriminālprocesu ietvaros iepriekš šīs funkcijas Latvijā daļēji veica grāmatvedības tiesu eksperti, savukārt, ņemot vērā darba resursu (ekspertu) ierobežotību, globālas tendences ekonomisko noziegumu izmeklēšanā, pašlaik notiek neizbēgama transformācija grāmatvedības eksperta profesijā, pielāgojot un pilnveidojot ekspertīzes rīkus. Minēto apsvērumu dēļ šādas funkcijas Latvijā šodien veic speciālisti, kuru statuss nav skaidri definēts. Papildus, esošā prakse tiesu ekspertu metodikas apstiprināšanā neļauj laicīgi aktualizēt izmantojamo rīku sarakstu un prasa detalizētu ekspertīzes gaitas aprakstu un konkrētas metodes, kurus grāmatvedības ekspertīzē precīzi norādīt nav iespējams. Grāmatvedības ekspertīzes un/vai finanšu izmeklēšanas process ir unikāls, vadoties no izpēti objektu pieejamības un veicēja kompetences, nav paredzēts veikt pastāvīgi atkārtotas darbības, izmantojot vienu un to pašu tehnoloģiju, bet gluži pretēji,

darbību un metožu izvēle ir sazarota un ļoti subjektīva. Skrupulozs izpētes procesa apraksts nav tipisks arī starptautiskajā līmenī, jo grāmatvedības un revīziju metodikām galvenokārt ir rekomendējošs raksturs vadlīniju veidā, neierobežojot ekspertu tiesības izvēlēties alternatīvu, situācijai atbilstošāku rīku. Kā piemēru var minēt sen izstrādātos Starptautiskos revīzijas standartus un 2020–2021 gados publicētos Indijas Tiesu grāmatvedības un izmeklēšanas standartus. Prakse rada, ka komplicēto procesu apraksts bieži tiek veidots kā algoritms, “ceļa karte” vai modelis, kas satur shematisko attēlu ar skaidrojumu, piemēram, Starptautiskais ISO standarts “Kriminālistika”. Autore prezentē starpdisciplināru pētījumu, akcentējot divus būtiskus aspektus – konceptuālus un juridiskus, kas attiecās uz finanšu izmeklēšanu, tās veicējiem un izmantojamiem rīkiem. Pētījuma objekts ir finanšu izmeklēšana ekonomisko noziegumu atklāšanai. Pētījuma priekšmets – ekspertu rīki, kas tiek izmantoti finanšu izmeklēšanā ekonomisko noziegumu pierādījumu sistematizēšanai, analīzei un izvērtēšanai. Pētījumā sniegts ieskats par finanšu izmeklēšanu un grāmatvedības ekspertīzi, noskaidrojot, ka pasaulē šos divus jēdzienus uztver par sinonīmiem. Analogisku viedokli autoru organizētajās intervijās pauda ar ekonomisko noziegumu izmeklēšanu saistītās personas Latvijā. Pētījumā veikta jēdzienu “finanšu izmeklēšana” (financial investigation) un “grāmatvedības ekspertīze” (forensic accounting) vēsturiskā attīstība un izplatība literatūrā, kas ir brīvi pieejama internetvidē (Google books Ngram Viewer); definīciju kontekstuālā analīze, norādot to saistību un kopīgo raksturu. Pētījumā sniegts īss apraksts par starptautiski atzītām kriminālistikas metodēm, kas līdz šim brīdim netika izmantotas grāmatvedības ekspertīzē Latvijā, piemēram, sociālās uzvedības noteikšanas metodes, atvērtā koda izlūkošana (OSINT), asociatīvo sakritību vizualizācija, procesu modelēšana. Minētās un citas metodes tiek izmantotas finanšu izmeklēšanā un ir rekomendētas profesionāļu vidē. Finanšu izmeklēšanā aktīvi tiek izmantoti dažādu veidu modeļi: biznesa modeļi, kā, piemēram Canvas matrica, socioloģiskie modeļi – Krāpšanas trīsstūris (Fraud Triangle), matemātiskie modeļi – bankrota prognozēšanas modeļi, finanšu krāpšanas atklāšanas modeļi u.c.

Pētījumā noskaidrots, ka Latvijas normatīvajā regulējumā pastāv robi, lai varētu piemērot vienu no iespējām:

- 1) ievest finanšu izmeklēšanas labo praksi grāmatvedības ekspertīzē;
- 2) patstāvīgi veikt finanšu izmeklēšanu un izmantot tās rezultātus procesuāli noteiktajā kārtībā.

Neskatoties uz tēmas aktualitāti Latvijas juristu vidū pēdējos gados, joprojām nav atrisināti vairāki jautājumi par atšķirībām starp ekspertu (no latīņu: expertus – “pieriedzis”) un speciālistu (no franču: spécialiste), kuru abu terminu tulkojumi starptautiskajā līmenī pēc būtības tiek skaidroti vienādi “cilvēks, kura zināšanas, kvalifikācija un pieredze ļauj tam izdarīt pamatotos spriedumus, secinājumus, ieteikumus u.tml.”. Pētījumā konstatēts, ka pamatojoties uz Latvijas normatīvo aktu bāzi pastāv būtiskas atšķirības starp šiem abiem terminiem, piemēram:

- speciālists nevar pētīt visus izmeklēšanas rīcība esošus materiālus;
- atšķirībā no eksperta, speciālistu nevar iekļaut izmeklēšanas grupā;
- speciālistu var pratināt tikai liecinieka statusā;
- nav skaidrs par pieaicinātā speciālista atalgojuma sistēmu, īpaši, ja tas ir citas iestādes eksperts;
- pierādījumu pārbaudes procesā speciālistam tiek izvirzītas ekspertam līdzīgas prasības attiecībā uz kompetenci un izmantojamo metodiku u.c.

Autores veic normatīvo aktu analīzi (Kriminālprocesa likums, Tiesu ekspertu likums u.c.) ar mērķi noskaidrot stipras un vajās puses starp tiesu ekspertu un speciālistu, lai apzinātu finanšu izmeklēšanas vietu Latvijā un, iespējami, veiktu nepieciešamus pilnveidojumus normatīvajā regulējumā. Apvienojot gadiem veidoto grāmatvedības ekspertīzes bāzi un finanšu izmeklēšanas tehnoloģijas, autore piedāvā divus modeļus jeb ekspertu rīkus divu ekonomisko noziegumu veidu izmeklēšanai – novešana līdz maksātnespējai un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana. Šos modeļus var izmantot praksē gan grāmatvedības tiesu ekspertī, gan finanšu speciālisti, gan procesa virzītāji ar atbilstošu pieredzi ekonomisko noziegumu izmeklēšanā. Pētīšanas metodes ir zinātniskās literatūras un normatīvo aktu analīze, kontekstuālā analīze, intervija, literatūras un praktiķu pieredzes salīdzinošā analīze, procesa modelēšana un vizualizācija.

Atslēgvārdi: finanšu izmeklēšana, eksperts, grāmatvedības ekspertīze, ekonomiskie noziegumi, modeļi.

Vladimirs Mikuckis (LATVIJA)

DARBA LĪGUMA INSTITŪTA ĢENĒZE FRANCIJAS CIVILKODEKSĀ

Mērķis ir analizēt tiesību teorijas, kas veidoja ideoloģisko pamatu darba līguma institūta veidošanai Francijas Civilkodeksā. Lai sasniegtu šo mērķi, tika izskatīti juristu darbi, kuru darbi veidoja augstākminētā kodeksa pamatu, kā arī juridiskā literatūra par šo jautājumu.

Dmitrijs Strogonovs, Inese Ratfeldere (LATVIJA)

PRIVĀTDETEKTĪVA PROFESIJA, SADARBĪBA AR IZMEKLĒTĀJU

Pētījumā uzmanība pievērsta privātdetektīvu profesijas juridiskiem aspektiem un privātdetektīvu pakalpojumu pašreizējās situācijas apskatam Latvijā. Par detektīvdarbību maz ir zināms ne tikai plašai auditorijai, bet pastāv neatrisinātas problēmas arī praktiķu vidū. Īpaši tas skar sadarbību starp izmeklētāju un

privātdetektīvu. Saskaņā ar Detektīvdarbības likumu, privātdetektīvs var veikt dažādus detektīvdarbības pakalpojumus, piemēram, vākt ziņas civillietās un krimināllietās, meklēt noziedzīgu nodarījumu izdarītājušās vai bezvēsts pazudušās personas, noskaidrot ar noziedzīgu darbību saistītus faktus, lietas vai personas, meklēt fizisko un juridisko personu nozaudēto vai prettiesiski atsavināto mantu u.c. Tādējādi, privātdetektīvs var sniegt būtisku atbalstu izmeklēšanai. Pamatojoties uz Detektīvdarbības likuma prasībām, noslēdzot ar klientu līgumu par ziņu vākšanu krimināllietā, detektīvs 24 stundu laikā par to rakstveidā ziņo procesa virzītājam, ar nolūku saskaņot savas darbības šajā lietā. Savukārt, faktiski sadarbība nenotiek, jo izmeklētājiem pašiem nav iniciatīvas sadarboties, jo tas nav viņu tiešs pienākums, kā arī netiek sniegtas atbildes par sadarbības priekšlikumiem no detektīva puses. Šis un citi piemēri pamato pētāmās problēmas aktualitāti. Uzsākot pētījumu, autori veica zinātniskās un praktiskās literatūras apskati un neatrada analogiskus pētījumus par privātdetektīvu darbu Latvijā. Šī tēma tik pētīta citās valstīs, piemēram, Slovēnijā (Britovšek u.c., 2018) un Slovākijā (Boroš u.c., 2022), aprakstot privātdetektīva profesijas tiesisko regulējumu un prezentējot detektīvu veiktās aptaujas rezultātus. Autori konstatēja, ka ne visas valstīs privātdetektīva darbs ir tiesiski noregulēts. Baltijas valstīs privātdetektīva darbība noteikta speciālajos likumos (Privātdetektīvdarbības likums), bet Igaunijā šāds likums nav pieņemts. Vācijā šāds likums arī nav pieņemts, bet Austrijā privātdetektīva darbība regulēta Tirdzniecības kodeksā. Tostarp, Latvijā ir publikācijas par operatīvo darbību, kas ir radnieciska privātdetektīvu darbībai. Analizējamās tēmas ir dažādas: operatīvās darbības tiesiskās un praktiskās problēmas (Lieljuksis, 2021), operatīvajā darbībā iegūto ziņu izmantošana kriminālprocesā (Zanders, Klāviņa, 2020), operatīvās informācijas ietekme uz procesa virzītāja iekšējās pārliecības veidošanos (Rusanovs, Smans, 2015), operatīvās darbības morālās un ētiskās problēmas (Matvejevs, 2019). Autori veic Detektīvdarbības likuma un Operatīvās darbības likuma analīzi un salīdzināšanu, noskaidrojot kopējos un atšķirīgus aspektus privātdetektīva un operatīvā darbinieka darbībā. Iztīrīts Kriminālprocesa likuma un citi normatīvie akti attiecībā uz sadarbību starp privātdetektīvu un procesa virzītāju. Pētījuma mērķis ir noskaidrot privātdetektīva profesiju un tā darbības tiesisku regulējumu Latvijā, profesijas iespējas un problēmas, lai celtu profesijas kvalitāti un prestižu un attīstību sadarbību ar izmeklētājiem. Pētīšanas metodes: normatīvo aktu un literatūras analīze, salīdzināšana, praktisko piemēru apspriešana.

Atslēgvārdi: privātdetektīvs, privātdetektīva darbība, operatīvā darbība, izmeklēšana.

Alvydas Šakočius (LITHUANIA)

**LEGAL CONTEXT OF THE STATE OF EMERGENCY
IN RESPONSE TO THE FLOW OF ILLEGAL MIGRANTS
FROM BELARUS TO LITHUANIA**

The study was carried out as part of the implementation of the research project “Investigation of the possibilities of creating a comprehensive state defence system (integration of the unarmed defence component into armed defence)” funded by the Ministry of National Defence of the Republic of Lithuania. The research aimed to assess how international and national law resonates with the efforts of the state executive bodies to prevent the progressive flow of asylum-seeking migrants from an unfriendly neighbouring country. To achieve this goal, the legal prerequisites for the activation of administrative and constitutional regimes corresponding to the real state of play were analysed, from the regime of the border section to the state of emergency. The study made it possible to explore the problems of tightening the regime and the introduction of the state of emergency, the solution of which requires immediate and permanent legislation, especially for the purpose of effective inter-institutional cooperation, emphasizing the mutual support of civil and military institutions. The choice of the object and content of the research was conditioned by the mass crossing of the Belarus-Lithuania state border that began in July 2021 exploiting the guarantees of international asylum law, for which the national infrastructure for granting asylum was not adaptive yet. The study made it possible to present the following main conclusions: 1) the massive use of migrants from third countries in order to destabilize the infrastructure of asylum provision and assistance to migrants in a neighbouring country is treated as a hybrid act of external influence on sovereignty, in retaliation for economic sanctions against the Belarusian regime; 2) in the presence of signs of a hybrid war in the territory of the border or the entire country, a flexible management mechanism is necessary for determining the administrative legal regimes corresponding to the level of threats and risks; 3) the introduction of a state of emergency creates legal prerequisites for the maximum concentration of efforts of civil and military institutions to control the situation; 4) the entities determining the state of emergency and its terms are and must remain the constitutional institutes with the highest legislative power.

Vladas Tumulavičius (LITHUANIA)

**CONDUCTING A SEPARATE CRIMINAL PROCEDURE:
CONTROL AND PREVENTION OF DOMESTIC VIOLENCE
IN LITHUANIA**

The topic of research control and prevention of domestic violence is relevant, as violence exists in both the public and domestic environment. Statistics on domestic violence in Lithuania show that domestic violence accounted for about 16% of all recorded crimes in country. According of the Lithuanian Police Department data, in 2021, 5801 criminal acts of domestic violence related were registered. Physical violence is the most popular form of domestic violence in Lithuania. It is classified according to Article 140 and Article 145 of the Criminal Code of the Republic of Lithuania. Compared to other European Union countries, Lithuania has one of the highest rates of domestic violence. The data show that women are the main victims of violence, followed by children and men. Most of the suspects are men aged 30–49 with secondary and incomplete education. The most problematic is that coercion is quite deeply rooted, making it actually acceptable and permissible in society. As a result, domestic violence is becoming one of the most serious problems facing modern nations around the world. The aim of this research is to identify the causes of domestic violence and determine the most effective measures to prevent such offenses. Main objectives: to define the concept and regulation of domestic violence; to assess the practice of domestic violence research; to give recommendations on the prevention of domestic violence and the improvement of research. Domestic violence is defined in the same way in both legislation and the scientific literature. There are various forms of criminal action against another person in the perpetrator's immediate environment seeking to control. There are four main types of domestic violence: psychological (emotional), physical, sexual, economic. The Constitution of the Republic of Lithuania, the Law on Protection from Domestic Violence, the Criminal Code of the Republic of Lithuania, the European Union Victims of Crime Directive, the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence and other relevant legal regulations seek to prevent domestic violence. Many institutions, both governmental and non-governmental, are actively involved and cooperating in the fight against domestic violence. Specialized help centers play a particularly important role in providing specialized comprehensive assistance to victims of violence. Research practice on domestic violence shows that the root causes of domestic violence are complex. The most important and common social causes in Lithuania are family disagreements, family conflicts, male alcoholism, depression, cruel partner character, female humiliation, inability to deal constructively with family conflicts, parenting problems, persistent female reproaches, unemployment, poverty and depriva-

tion. The results of the study found that the most effective preventive measures are: promoting gender equality to end domestic violence, reducing the availability and harmful use of alcohol, changing cultural and social norms that support violence, and identifying, supporting and monitoring victims of violence. As a result in this research In order to reduce domestic violence in Lithuania is emphasised the importance and it is proposed to: develop, implement, monitor and evaluate a national action plan for violence prevention, raise public awareness through domestic violence campaigns, improve the identification of violence cases and data collection, improve cooperation and exchange of information on violence prevention. The study used general scientific methods of studying objective reality, peculiar to legal sciences: systematic document analysis, meta-analysis, structural-functional analysis, teleological, comparative, critical approach, generalisation and prediction.

Key words: domestic violence, violence prevention, crime, violence against women, human rights.

Ruta Velika (LATVIJA)

NOLAIĀDĪBAS UN VARDARBĪBAS PRET BĒRNU TIESISKIE ASPEKTI

Likumdevējs nepārtraukti aktualizē jautājumu par bērnu tiesību institūta pilnveidi un attīstību, tiek vērtēta attīstības dinamika un tendences, taču neskatoties uz to sabiedrību joprojām pāršalc skaļi notikumi, kuri ir saistīti ar vardarbību pret bērniem ģimenē un iestādēs. Daļas sabiedrības tolerance pret vardarbību pret bērniem ir nepieņemama un marginalizē jēdziena būtību un nozīmi. Jebkāda veida vardarbība pret bērnu kā aksioma ir nepieņemama ne tikai tāpēc, ka bērnam tiek nodarīts kāds fizisks vai emocionāls kaitējums un par to tiek piemērots sods, bet tāpēc, ka tas neatgriezeniski maina bērna kognitīvo procesu darbību, uztveri, domāšanu, emocionālo fonu, kas var novest bērnu ne tikai pie deviantas un delikventas uzvedības, bet var arī novest līdz auto-agresīvai, depresīvai, aizkavētas vai traucētas attīstības. Vardarbība pret bērnu ir nepieņemama rīcība un attiecīgi sodam ir jābūt tādām, kad tiek panākts balans jeb līdzsvars starp savā ziņā savstarpēji kolidējošām interesēm – bērna tiesībām, taisnīgā rezultāta sasniegšanu un noziedzīga nodarījuma/pārkāpuma prevenciju.

Aelita Zīle (LATVIJA)

**PAPILLĀRLĪNIJU RAKSTU PĒDU ĢENĒZE UZ CILVĒKA ĀDAS –
CĒLOŅU UN SEKU ANALĪZE**

Autore veica papillārlīniju raksta pēdu veidošanās uz cilvēka ādas izpēti un analīzi, pētot papillārlīniju rakstu pēdu veidošanās ietekmējošos faktorus un izveidoja pēdu veidošanās shematisko attēlojumu pielietojot profesora Kaoru Išikavas izstrādāto cēloņu un seku diagrammu.

SATURA RĀDĪTĀJS

Plenārsēde / Plenary Session	7
Socioloģija, Vadībzinātne, Sociālā psiholoģija / Sociology, Management, Social Psychology	20
Ekonomika / Economics	
Reģionālā ekonomika, Finanšes un kredīts / Regional Economics, Finances and Credit	28
Tiesību zinātne / Jurisprudence	41

17. starptautiskās zinātniskās konferences „Sociālās zinātnes reģionālajai attīstībai 2022” tēzes. = Abstracts of the 17th International Academic Conference “Social Sciences for Regional Development 2022”. – Daugavpils: Daugavpils Universitātes Akadēmiskais apgāds „Saule”, 2022. 52 lpp.

•••••

Izdevējdarbības reģistr. apliecība Nr. 2-0197.
Daugavpils Universitātes Akadēmiskais apgāds „Saule” –
Vienības iela 13, Daugavpils, LV-5401, Latvija